

Magyar Agrár – és Élettudományi Egyetem Kaposvári Campus
Neveléstudományi Intézet

Érzelmek szerveződése gyermekkorban

Szakdolgozat

Konzulens:

Klinger Csilla

Mesteroktató

Készítette:

Élő-Simon Dorina

Csecsemő- és kisgyermeknevelő

Kaposvár

2023

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	2
Elméleti háttér.....	4
3.2. 0-3 éves kor fejlődéslélektani általános jellemzői.....	6
3.3. 0-3 éves korosztály érzelmi sajátosságai.....	8
3.4. Média átalakulása.....	10
3.5. Média értelmezése.....	10
3.5. Média és a szocializáció.....	10
3.6. Média nyelv értelmezése.....	12
3.7. Média a családban.....	12
3.8. Média és a mediálás.....	13
3.9. Média hatásai.....	14
3.10. WHO ajánlása.....	17
3.11. Függőség.....	18
Vizsgálat.....	19
4.1. Kutatási kérdések.....	19
4.2. Módszer bemutatása.....	19
4.3. Kutatási eredmények.....	20
Diskusszió.....	34
Következtetések.....	39
Összefoglalás.....	40
Felhasznált irodalmak.....	41
Melléklet.....	42

Bevezetés

„Minél kevésbé érti meg egy ember az érzéseit, annál inkább az áldozatuk lesz. Minél kevésbé látja a jelentésüket, a rájuk adott válaszokat és mások viselkedését, annál valószínűbb, hogy helytelenül kapcsolódik hozzájuk, így nem fogja megtalálni a helyét a világban.”

Howard Gardner

A fent látható idézet jelképezi, hogy milyen fontos a család, az elsődleges szocializációs környezet a gyermekek életében. Az első pár év a legmeghatározóbb az életükben ekkor alakul ki érzelmi és értelmi fejlődése, szociális és társas kapcsolatai. Fontos, hogy kiegyensúlyozott, harmonikus környezetben éljen. Nem mindegy, hogy most hogyan neveljük a gyermekeket, mert az idő múlásával ki hat az emberre a gyermekkor, hogy milyen is volt és sok minden a szülőkön/ nevelőkön múlik, a jó minta átadása.

A kisgyermek életé nem mindennapi kaland, rengeteg inger és hatalmas érzelmi hullám veszi őket körül. Érzelmeink azt jelzik, hogy valami olyan hatással van ránk, ami különféle érzést válthat ki bennünk.

Érzelmi nevelés lehetősége lehet a példamutatás, ösztönözni kell őket, hogy igenis merjék kimutatni az érzéseiket. Amíg egy felnőtt tud beszélni az érzelmekről addig a kisgyermeknek fel, kell ismerni az érzéseit. Tükör számára a felnőtt, hogy adott helyzetekben mit érez, hogy reagál és ő is ezt fogja leutánozni. Későbbiekben külön tudja választani mások és a saját érzéseit. Kisgyermekkorban maga az érzelmek cselekvéseikben, tetteikben nyilvánul meg.

Dolgozatom központi témája az érzelmek szerveződése gyermekkorban. Nagyon összetett téma ezért igyekeztem kiragadni egy olyan témát, ami aktuális a mai világban és ez által a médiára fókuszáltam.

Szülőként és kisgyermeknevelőként is fontos tartom ezt a témát, mert a tapasztalat az, hogy a gyermekek elég korán megismerkednek a digitális eszközökkel. Manapság sokat lehet hallani ezeknek az eszközöknek a veszélyeiről. Sok könyv, cikk figyelmet fordít erre a témára. A szülőknél nincs könnyű feladata eldönteni, hogy mi az igazság, hogy mi számít valós veszélynek ebben az életkorban. Hisz gyermekeik már ebbe a felgyorsult világba születnek bele. Természetesen előnye és hátrányai is van ezeknek az eszközöknek. Dolgozatomba ezeket ismertetni is fogom.

Kutatásomban olyan szülőket kérdeztem meg, akik bölcsődés korú gyermeket/gyermeket nevelnek. Munkámat próbáltam úgy felépíteni, hogy mind, aki hozzáértő mind pedig az érdeklődő olvasóknak egy komplex, átlátható témát mutassak be. Igyekeztem a szempontokat részletesen kidolgozni, törekedtem egy kerek dolgot elkészíteni.

Médiapszichológia segítségével raktam össze a dolgot. A médiapszichológia az emberi gondolkodással és viselkedéssel foglalkozó szakterület. A médiában látott tartalmak milyen impulzusokat küldenek az emberek felé és hogyan módosítja az emberek viselkedését.

Elméleti háttér

3.1 Alapfogalmak értelmezése

Agresszió: “Agresszió minden olyan szándékos cselekvés, amelynek indítéka az, hogy – nyílt vagy szimbolikus formában – valakinek vagy valaminek kárt, sérelmet vagy fájdalmat okozzon”(Bimbó-Kissné, 2015)

Csecsemőkor:0-12 hónapos korig tart.(Szél, 1977)

Deszenzitizáció:„az új szokatlan ingerek felkeltik érdeklődésünket, növelik éberségünk szintjét, a megszokott, ismétlődő ingerek viszont csökkentik-, ezért érezzük unalmasnak őket. Az érzelmi reakciók eltompulása védekezés az ismétlődő kellemetlen ingerek ellen. Az érzelmi reakció természetesen nagymértékben függ attól, milyen aktivitást tesz lehetővé, vagy kíván meg az adott helyzetet. Az erőszakos, heves érzelmet kiváltó filmjelenetek stressz keltő hatásúak, hiszen az empátia, az együttérzés képessége az emberi viselkedés alapvető fontosságú összetevője. Csakhogy a néző voltaképpen nem tud részt venni az eseményekben, nem képes a helyzetre reagálni és csak mérsékeltén tudja feldolgozni a látottakat.”(Kósa-Vajda, 1998)

Érzelem: Érzelem alatt azt értjük, hogy viszonylag rövid ideig tartó állapot, amely a környezet hatására alakul ki leggyakrabban. Az érzelem kommunikáció hisz a belső állapotunkat jelezzük, a másik ember felé vagy fordított esetben mi tájékozódunk a másik fél érzelmeiről. Tetteink és érzelmeink elválaszthatatlanok egymástól. Számos kutató sokféle definíciót használ rá, nehéz megfogalmazni, hogy mit is értünk érzelem alatt.(Bimbó-Kissné, 2015)

„Az anya szeretetének melegében bontakoznak ki érzelmi életünk kezdeményei, ez indítja el és alapozza meg a testi, lelki, és társas kapcsolati fejlődésünket. Alapok nélkül a személyiségépítmény homokvár gyengeségű, törékeny és ingatag. „(Bagdy, 2020)

Fejlődéslélektan: pszichológia egyik legfontosabb ága, születéstől a halálig a lélektani fejlődésre, életkori szakaszokban történő változások állnak a középpontjában.(Cole-Cole, 2006)

Kisgyermekkor:1-6 éves korig tart, ezen belül a második évben tipegő, harmadik évben kisóvodás korúnak mondják a kisgyermeket.(Szél, 1977)

Média: Az információáramlásra használt eszközök rendszere. A sajtó, a rádió, a tv és az internet mellett a média világához sorolható: CD, DVD- és videó rendszerek, az okos telefonok, notebookok, tabletek világa, az ezeken funkcionáló alkalmazások, a különböző marketing-eszközök. Frédéric Barbier és Catherine Bertho Lavenir médiatörténeti alapmunkájukban a média „Valamit valamilyen formában megőrizni azt jelenti, hogy megteremtjük az információk felhalmozásának lehetőségét, új perspektívába helyezzük őket, és belőlük kiindulva jelentős szellemi munkát végzünk, azaz lehetővé tesszük mind a tudás, mind a tudás kritikájának fejlődését. Távolsági kommunikációt végezni, akár az írás, akár más médiumok segítségével annyit jelent, hogy kiszabadulunk a tér- és időbeli meghatározottság béklyóiból, hogy közkinccsé tesszük a tudást, s egyúttal újrendezzük a tudáshoz kapcsolódó gyakorlatokat és modelleket.” (Bertho, 2004)

Sztereotípiák:„a sztereotípiák bizonyosfajta sémák, melyek az emberek különböző csoportjait jelenítik meg a számunkra. Ezek az úgynevezett személysémák.”(Kósa-Vajda, 1998)

3.2. 0-3 éves kor fejlődéslélektani általános jellemzői

John Locke angol filozófus szerint a gyermek tiszta lappal jön a világra környezeti hatások és nevelés útján formálhatóak a gyermek tulajdonságai. Vele ellentétben Charles Darwin azt vallotta, hogy a genetikának, az öröklött tulajdonságoknak van fontos szerepe a gyermek személyiségének kialakulásában. Jean-Jacques Rousseau francia filozófus szerint a gyermek jónak születik csak a társadalom, civilizáció teszi romlottá. (Cole-Cole, 2006)

Csecsemőkora: számtalan inger éri a csecsemőt születése után, miután a világ kitarul elé, elkezdi feltérképezni a környezetét. Életünknek az a szakasza, amelyet Doug Watt idegtudós úgy nevez, ami „felidézhetetlen és feledhetetlen”. Nem tudunk felidézni belőle semmit, de mégsem felejtjük el, beolvad a szervezetünkbe, szabályozza a viselkedésünket és várakozásainkat. (Gerhardt, 2009)

Az agy fejlődése az első pár évben a legmeghatározóbb, szenzitív periódusnak is nevezhetjük, mivel ebben, ez időszakban a gyermek bizonyos készségeket, tevékenységeket lehető legkönnyebben el tudja sajátítani. (Biztos Kezdet Kötetek II.) Ebben a korai időszakban alakul ki az elsődleges kötődés az anyával vagy a gondozójával. Bizalom akkor alakul ki köztük, ha a szükségletei kellőképpen ki van elégítve. Szoros kötődés alakul ki az anyához és a közvetlen hozzátartozóihoz. (Vajda, 2004)

Csecsemők az első időszakban fejtetőn látják a világot, 20-25 cm közlelől látják élesen a dolgokat. 2-3 hónaposan fejével már képes követni a dolgokat, szemével fixál. 3-4-ik hónapban látás és a mozgás összhangban kezd lenni. 5-6 hónaposan a tárgyak alakját, nagyságát, térbeli viszonyukat egységes összképbe tudja állítani. Környezetét figyel, ha felültetik. 11 hónaposan már tud különbséget tenni a színek között. Figyelem fejlődésével alakul ki a látás, 1 éves korra kifogástalan látás jellemzi. Hallása születés után szenzitív és primitív. Kisebb zajokra nem mindig reagál. 2-3 hónapos korban hang irányába fordítja a fejét. 4-6 hónapos korban látás-hallás koordinációja kialakul. 8-9 hónapos korban a felügyel a saját hangjára. 1 éves korra kialakul, hogy megismeri a körülötte lévők hangját. Szagokat 7-8 hónapos korában tudja egymástól elvonatkoztatni. 4 alap ízt képes megkülönböztetni már születésétől fogva. Születéskor a legfejlettebb a tapintásuk. 4-6 hónapos korhoz köthető, hogy felismer, felidéz szituációkat. Egy helyzethez kapcsol ismerős ingereket és feleleveníti az egész történetet. 1 éves korban a gyerekek néhány napra képesek már emlékezni, amely számukra erős érzelmi választ váltottak ki. (Cole-Cole, 2006)

Csecsemőkorban a mozgásfejlődés az egyik leglátványosabb fejlődés. Hason fekve emeli a fejét már 2 hónaposan. 3 hónaposan emeli a mellkasát. 4 hónaposan hasról a hátára fordul. 5 hónaposan kezével megtámasztva megtartja a mellkasát. 4-5 hónaposan szemével követi a mozgó tárgyakat, dolgok felé nyúl és megpróbálja megfogni, oldalra fordul a hátáról. 5-6 hónaposan hátáról a hasára fordul. 6-7 hónaposan támaszték nélkül ül rövid ideig, kúszik. 7-8 hónaposan egyedül felül, feláll kapaszkodva. 9-11 hónaposan önállóan feláll. 12-13 hónaposan az első önálló lépések megjelenése. (Szél, 1977)

Csecsemők manipulációjában is gyors fejlődés mutatkozik. 3-4 hónaposan kezével játszik, feléje nyújtott tárgyakat megfogja. 4-5 hónaposan rázza a tárgyakat és a szájába veszi. 5-6 hónaposan akár fél percig is képes megtartani egy tárgyat. 6-7 hónaposan az egyik kezéből a másikba rakja a tárgyakat. 7-8 hónaposan az egyik tárgyat a másikhoz ütögeti. 9-10 hónaposan csipeszfogás megjelenése. 10-12 hónaposan csipeszfogással képes felvenni tárgyakat. Játékában a cselekvések ismételtetése, funkciógyakorlás észlelhető. (Szél, 1977)

Csecsemők beszédét kezdetben a sírás jellemzi majd 2 hónaposan differenciáltabbá válik. 3 hónaposan elkezdnek gagyogni. 6-8 hónaposan képes megérteni a beszédet. 12 hónapos körül az első szavak megjelenése. (Szél, 1977)

Kisgyermekkorban lelassul a fejlődés, szabályossá válik. Két éves korra már lépcsőn jár, fut, képes labdát rúgni. Három éves korra a lépcsőn már váltott lábbal képes lépkedni. Biciklivel önállóan közlekedik. Manipuláció folyamatosan fejlődik, firkál. Evőeszközt szabályosan tudja használni. Élettörténeti emlékei tovább differenciálódnak. Gyakorlójáték jellemzi a 0-2 éves korosztályt. Játékában megjelenik a szimbolikus játék 2-3 éves korban. Szerepjáték is megjelenik, utánozza a körülötte történeteket. Feszültséget játékon keresztül is levezetheti. 3 éves kor körül meseszituációkba éli bele magát. Társakkal kapcsolatot kezdeményez. (Szél, 1977)

Két éves kor körül kialakul az én tudat. El tudja saját magát különíteni másoktól. Testséma kialakulása, másik ember felfedezése. Két éves korra alakul ki a nemi identitás. Második életévben elkezdődik az „én” szó használata. (Szél, 1977)

Egy és másfél év kor között kb. 20 szóból áll a szókincsük. Másfél éves kor körül vesz fordulatot a beszédfejlődésük, szókincsük bővül. Két éves korban 2 szavas mondatokban beszélnek. Másfél- kétéves kor között a „Mi ez?” korszak. Kb. 3 éves körül a „Miért?”

korszak jellemzi. Beszédüket jellemzi, hogy a mondatokat nem tudják még ragozni, hosszabb szavakat lerövidítik tetszésük szerint.(Szél, 1977)

3.3. 0-3 éves korosztály érzelmi sajátosságai

Kutatások kimenetele bizonyították, hogy születésüinktől fogva veleszületett meghatározott alapérzelmekkel rendelkezünk. Félelem, érdeklődés, harag, undor, öröm, csodálkozás, szomorúság, amelyek kultúrától eltérően egyező arcmimikában nyilvánul meg. Születésüinktől fogva látható a kíváncsiság, meglepődés és az undor. Az öröm a második hónapban már jelen van, harmadik és a negyedik hónapban a szomorúság és a düh, hetedik hónapban a félelem, második életévben a félelem és a szégyen látható.(Cole-Cole, 2006)

Természetes fejlődési velejárá a szeparációs szorongás, dac vagy az agresszió. Ezt a korosztályt meghatározza ez a fejlődési szakasz, magától megszűnik ez a korszak. Szélsőséges esetben, ha meghaladja a „normál fejlődés” határait erősségében, időtartamában akkor tünetként megmutatkozik. Ide tartozik, ha valamtól megfosztották érzelmileg, kötődési zavarok, depresszió és a túlzott szeparációs szorongás.(Biztos Kezdet Kötetek II.)

„Heinz Remplin (1965) pszichológus a dacot az idegen akarat kizárásának tartja.” Dac okáról nem tudnak számot adni a gyermekek, nem tervezik meg előre. Nem elég kitaróak, így könnyen ki lehet őket zökkenteni ebből az állapotból. Amilyen gyorsan bele tudja magát élni az érzelmi kitöréseibe, olyan gyorsan ki tud kerülni belőle. Ebben az életszakaszban beletartozik, hogy ilyen formában akarják elérni az akaratukat, kívánságaikat.(Rumpf, 2004)

„A csecsemő érzelmi- és viselkedési állapotainak szabályozásában, valamint a külvilághoz való alkalmazkodásában a szülői szenzitivitás és az intuitív szülői viselkedésformák jutnak fontos szerephez. A gondozó személy egyik legfontosabb funkciója, hogy „biztos bázisként” szolgáljon, és szabályozza a gyermek érzelmi állapotát. Ezek teszik lehetővé a gyermek tárgyi és szociális környezet iránti érdeklődését, exploratív játékát és érzelmi biztonságát.” (Biztos Kezdet Kötetek II.)

Empátia az a képesség mikor beleképzeltük, magunkat a másik állapotába ez által azonosulunk vele. Születésüinktől fogva jelen van és folyamatosan fejlődik a környezet hatására.(Bimbó-Kissné, 2015)

Az önkontroll fontos része a gyermek érzelmi fejlődésének. Önkontroll az, amikor a gyermek az érzelmeit szabályozza, viselkedését módosítja. Kontextustól függ a megfelelő viselkedés. Összetett dolog az önkontroll, gyermeknek cselekvés előtt gondolkodniuk kell, hogy mit tesznek és a cselekedeteik következményét meg kell érteniük és leginkább a kommunikációt használják a nem megfelelő viselkedés helyett.(Bimbó-Kissné, 2015)

„A gyermek idővel úgy igazodik a számára fontos felnőtt elvárásához, mintha az saját akarata szerint való volna. E folyamatban kialakul a gyermeknél az elvárásoknak való megfelelés, a pozitív önkontroll, az autonómia és a frusztrációs tolerancia, ami a környezetbe való megfelelő alkalmazkodás, beilleszkedés szempontjából is szükséges.”(Bagdy, 2004)

3.4. Média átalakulása

Kommunikáció formája gyökeresen megváltozott az elmúlt évszázadban, először voltak a rádióadások később a televíziók. Felgyorsult az információszerzéses áramlás ez által átalakultak a kommunikációs formák. Hagyományos írásos levél alapú kapcsolattartását a digitális technika fokozatosan felváltotta. Miután megjelent a mobiltelefon, internet, okos telefon azóta online történik az információ csere. Nem csak a fiatalok, hanem az idősebb generáció is tudja kezelni ezeket az eszközöket, ezt a kapcsolattartási formát részesítik előnyben a gyorsasága miatt. Fontos és nélkülözhetetlen tagjává vált a családoknak a különböző médiumok. Manapság mesterséges technológiával vesszük körül magunkat. (Kósa-Vajda, 1998)

3.5. Média értelmezése

Látottak értelmezése nem egyszerű, értelmi fejlődéssel és a gyerekek életkorával jár együtt. Észlelési kötöttség jellemzi az első években a gyermekek értelmi fejlődését. Körülményekből kiragadva szemlél, amit lát és hall az határozza meg élményeit. (Kósa-Vajda, 1998)

A médiaértés fejlődépszichológia egyik háttere a centrálás. Jean Piaget nevéhez fűződik az egocentrikus gondolkodás. Kisgyermekek gondolkodását az jellemzi, hogy a környezetet, a világot a saját szemszögéből látja, és úgy tudja értelmezni. Óvodáskor vége felé rendeződik ez a gondolkodásmód. (Cole-Cole, 2006)

A mai társadalom arra készíti a gyermekeket, hogy minél hamarabb felnőjenek, s ezért felelősek a szülők és a média egyaránt.⁷⁴⁺

Elkind szerint hiányzik a televízióból az előző fajta média „intellektuális korlátja” mivel nem kívánja meg a gyermektől a látottak értelmezését. (Buckingham, 2002)

3.5. Média és a szocializáció

Amíg a középkorban a gyerekek mindent a felnőttekkel együtt csináltak és személyes élményekkel gazdagodtak úgy értették meg a világot, ezt ún. Védett gyerekkornak nevezték. Ez a 19. század végétől a 20. század végéig, a televízió ismeretével véget is ért. Napjainkban megváltoztatta a televízió ismerete a szociális folyamatot. A mostani generáció gyermekei a

digitális eszközök által ismerik meg a valóságot, eltérő tájékoztatást és kikapcsolódást kapnak, mint az előző nemzedék.(Werner, 1998)

Szinte teljes mértékben kezd eltűnni a valódi értelemben vett gyermekkor. A megváltozott gyermekfelfogás nagy valószínűséggel összefüggésbe hozható azzal, hogy a gyermekek magatartási problémákkal küzdenek, kezelhetetlenebbé válnak, esetleg pszichoszomatikus betegségeik alakulhatnak ki. Ez mind aggodalomra adhat okot. (Garbarino, 1993)

Az elsődleges szociális színtér a család. Már a születés előtt kezdetét veszi a gyermekek szocializációja. Az alapvető érzelmeket és viselkedés mintákat a szülőktől sajátít el a gyermek. A családi értékrend segíti az egyént, hogy a társadalomban tudjon majd boldogulni. (Bagdy, 2004)

A média szinte úgy van jelen a családban, mint egy családtag.

Különbőféle eszközök révén szerzünk bizonyos élményeket, viselkedésmintákat és formáljuk az értékrendet. Lényegesen fontos szerepet tölt be a szocializáció folyamatában a média. A szülők magatartása, beszéd stílusa, étkezési szokásai stb. személyiség formáló, mint a média a családban.(Nagy, 2002)

Eltérő állásponton vannak az emberek, hogy milyen kortól ajánlott képernyő elé ültetni a gyermekeket.

Marie Winn szerint azért formálta át az új technológia a gyerekkort, mert a nevelési szokások átalakultak és kétségkívül elveszi az időt a játéktól és az egészséges interakció más formáitól. Számos felmérés bizonyította, hogy a szülők általában „nevelési segédeszközként” alkalmazza a digitális technológiát.(Kósa-Vajda, 1998) Televízióknak ütemterv szerepe van, ami leginkább a háztartási, gyerekellátási feladatok idejét övezi. A családi televíziózási módszer a tömegkommunikációs eszköz két lényeges tevékenységen alapszik, tér- és az időszervező tevékenységen. Az elektronikai eszközök előfordulása átalakítja a térbeli elhelyezkedés előírásait, a kommunikáció módját, kapcsolattartás formáit és az érzelmek megnyilvánulásának lehetőségét és módozatait.(Erdélyi, 1988)

3.6. Média nyelv értelmezése

Képtelenség, hogy a 3 év alatti gyermek minőségi eltérést tudjon tenni fikció és valóság között. A gyerekek utánozzák, másolják, amit a televízióban néznek. Nincs jártasságuk és szellemi befogadóképességük, amellyel átlássák a médiumok által kínált illúziót. (Buckingham, 2002) Különböző eszközökön látott mozgás felkelti és a figyelmet fogva tartja már egészen csecsemőkortól fogva. Első kedvelt műsorok a reklámok, mert a kép gyorsan mozog, különféle effektusokat használnak. (Kósa-Vajda, 1998)

3.7. Média a családban

A populációban meghatározó családstruktúra kihat a család digitális eszközök használatára az pedig a gyermekekre. Televíziózással összefügg magatartásmódok hatást gyakorolnak a gyermekek nemi szocializációjára, fiúk a férfiakat, lányok a nőket utánozzák. (Werner, 1998)

Napjainkban egyetlen alapelve, a digitális nyelvre kezd korlátozódni a közlésmód. Milyen világot fogunk hagyni gyermekeinkre?

Kutatásokban kimutatható, hogy a szülők rendszerint alkalmazzák ezeket az eszközöket lecsillapodásra, regulázásra, figyelemelterelésre vagy a délutáni/ esti elaltatáshoz. A szülők viszonyulása kihat a gyermekek okos eszköz használatának az idejére és módjára. (Koscsóné-Kiss, 2020)

Legtöbb esetben az édesanya tölt legtöbb időt a gyermekkel az első életévekben, az ő viszonyulása ezekhez az eszközökhöz számottevő.

Az anya képesítésének van a legmeghatározóbb szerepe a gyermekek szabadidő tevékenységének eltöltésére nézve. Viszont nemcsak a szülők beosztása a fontos, hanem az elérni várt álláspont is. Az alacsony végzettségű szülők szabadidejükben nagyrészt kis mértékben töltik el az időt sokszínű programokkal és sokkal többet nézik a készüléket, mint a magasabb végzettségű szülők. A szülők utánzásában, mintakövetésében és egyfelől a szülők és a gyermekek szociális kölcsönhatásában lelhető. (Werner, 1998)

Digitális eszközök használatával kezd eltűnni a gyermekkor. A médiában látott viselkedés minták sokszor eltérhetnek azoktól az értékektől, amelyeket családjaink számára fontosnak vélünk, nem mindig egyeznek az értékrendünkkel.

Neil Postman (1984) szerint a média lerombol egy határt a gyermekek és a felnőttek között és a gyermekkor szertefoszlik a kisgyermekből felnőtt gyermek lesz és megragad annak egész életén át. Postman állítja a könyvnyomtatás teremtette meg a gyermekkort és a digitális média fejlődésével ér véget. A tévézés semmiféle tanulást nem biztosít, a televízió mindent mindenki számára elérhetővé tesz”. (Werner, 1998)

Család az a hely, ahol lehetőség nyílik az egymás közti kommunikációra. A kommunikáció létrejöttéhez közös értékekre, érdeklődésre van szükség. A média hatására sok felszínes beszélgetés jöhet létre, sokszor a bensőséges kapcsolattartásra, mint a beszélgetésre, mesélésre kevesebb idő jut, ahogy Postman is véli. Ennek hatására sajnos kevesebb lehet az egymásra szánt idő és a figyelem.

A gyermekek tévézése összefügg a szülői szabályozás vagy éppen annak hiánya, két elméletileg eltérő módon látható. Definiálhatjuk úgy, mint védelem, törődés vagy, mint tekintély, kontroll. Hogy melyik módon tekintjük az a nevelési világképnek, műveltségnek és a tradíciónak a függvénye. Mindent összevetve más minden családban, sőt különböző családtagok és tudós esetében is. Családon belüli közös alkalmazásának két vonatkozása számottevő, a „strukturális” és a „relációs”. Strukturális funkció alatt azt értjük, hogy a televízióhoz alkalmazkodni kell a környezeti tényezőkhöz, máskülönben pedig azt, hogy segít a napirend kialakításában. Környezeti szerepe lehet például előrelátható hangjával és képével a családon belüli diskurálás alapháttér zajának szolgálat. Kikapcsolódás formája és társaság lehet a házimunka kapcsán a televízió.(Werner, 1998)

3.8. Média és a mediálás

Mediáció annyit jelent, hogy a szülő közvetít, értelmezi a gyermek értelmi képességének megfelelően a képernyőn látottakat. Figyelemmel kíséri a szülő, hogy milyen tartalmakat nézhet.(Kósa-Vajda, 1998)

Három típusát különböztetik meg a szülőknek a televízióval, kapcsolatos aktivitással. Együttnézés, korlátozó részvétel és a nem rendelkező aktív szülői részvétel. Együttnézés mikor a gyermekkel együtt, közösen nézik, a televíziót azonos műsort néznek. Nem mindegy,

hogy milyen műsort néznek együtt és közben hangzik-e el a magyarázat. Aktív formája mikor átbeszéljük a látottakat és passzív formája mikor nem történik semmilyen megjegyzés. Szülő ebben a formában is figyelemmel tudja kísérni, hogy mit néz a gyermeke és a nemkívánatos tartalomnál elkapcsolhatja vagy ki is kapcsolhatja a készüléket. Az együttnézés egyben hozzájárulás a televízió nézéshez a szülő jelenlétével. Ez csak akkor aggodalmat keltő, ha olyan műsort néznek együtt, ami nem a gyermek korosztályának való. Korlátozó szülői részvétel megszabja a gyermekének, hogy mennyi ideig és milyen tartalmakat nézhet. Több felmérés bizonyította, hogy ez a fajta módszer a leghasznosabb a gyerekek számára. (Kósa-Vajda, 1998)

3.9. Média hatásai

Számos tapasztalatokra épülő kutatást végeztek a televízió hatásával kapcsolatban, alaposan tanulmányozva az életkor és a gyermek gondolkodásmódját. Beigazolódott, hogy már 6 hónapos koruktól éberséggel figyelnek fel a televízióra, majd egy és másfél éves kor között négyszeresére nő ez a figyelem. Két és fél éves koruktól képesek a gyerekek az állandó képernyő figyelésére. Kisebb gyermekek nem igyekeznek olyan pozíciót felvenni, hogy teljes rálátásuk legyen a televízióra. Két és fél éves kortól kezdve szándékkal ül le a kijelző elé, tudatosan nézi a tartalmakat. Apránként növeli a néző az időintervallumot. (Kósa-Vajda, 1998)

Megállapított tény, hogy a kisgyermekek, sőt már a csecsemők is elsajátítanak dolgokat a tévénézésből. Már 14 hónaposan utánozzák a látottakat és a hallottakat. A kisgyerekek a mesealakokkal azonosulnak. Hatása mindenhol észrevehető, játékában, sőt, hogy milyen müzlit szeretne fogyasztani. Tévéből tanult dolgok hatást gyakorolnak a hétköznapi cselekedeteinkre. (Cole-Cole, 2006)

Tévében látott reklámok manipulációval bírnak, a gyerekek kiszolgáltatottak vele szemben.

A reklám káros hatással bír, reklám nem más, mint „korunk egyik legnagyobb befolyással rendelkező kulturális terméke, amelynek nemcsak a fogyasztásban, hanem az emberi kapcsolatokban, az életmód formálódásában is nagy szerepe van.” (Kósa-Vajda, 1998)

A gyerekek ebben az életkorban nagyon szenzitívek a médiával szemben, készségeik fejletlenek, tudások részleges és nem tudják a média üzenetét szelektálni. Mai gyorsuló világban ki kell alakulniuk a médiatudatosságnak. (Molnár, 2019)

A gyermekek esetében elsősorban a szülő felelőssége az, hogy felmérje a média hatás esetleges következményeit. Nézzon mesét a képernyőn, de a szóbeli közös mesélés se maradjon el, mert nem ugyanazt az értéket kapja vissza. Fontos részét képezi az egészséges fejlődésnek. Értelmi, érzelmi, egész személyiségét a gyermeknek fejleszti, míg a mesenézés csak az agyat köti le.

Sanders szerint a televízió megjelenésével hátrányba szorította a szóbeliség és a mesemondás szokását. Kommunikáció ellenében a képernyőt nézi, és nem fejlődik a fantáziája, szókincse.(Buckingman, 2002)

Fantáziaképekben dolgozzuk fel a külvilágból és magunk belső világából ható impulzusokat. Külső kép megjelenésekor gátolja a belső képkészítést és megfékezi, hogy az egyén saját maga képzelje el a képet.(Vekerdy, 2011)

Sok esetben csak háttérzajként funkcionál, a televízió vagy csak ülnek előtte.

A médiahatás összegzésénél sok esetben nem veszik figyelembe, hogy a televízió csak azért van bekapcsolt üzemmódban, mert az egyén nem akar semmit sem látni és hallani. A „tévérabok” gyerekei nemcsak imitálás céljából ül le a képernyő elé, hanem ez jelenti az eltöltött közös idő esélyét.(Kósa-Vajda, 1998)

Számos megfigyelés, kutatást végeztek a média kapcsán. Ezeket most röviden ismertetném.

Anderson és Lorch megfigyelése során arra az eredményre jutottak, hogy a televíziózás aktív cselekedet a gyermekek számára. Mesenézés közben játékba kezd és társalog közben. Felmérés során kiderült, hogy a gyerekek óránként százötvenszer fordítják el a fejüket a kijelzőről és tizenöt másodpercig nem is tér vissza a pillantásuk.(Kósa-Vajda, 1998)

A szakemberek olyan körülményt konstruáltak egy helyiségben, ahol volt televízió és számos játék. Játékok ottléte vagy nem léte hatást gyakorolt, hogy mennyi figyelmet szánnak a gyerekek a televíziós tartalomnak. Amikor nem volt a helyiségben játék akkor 87%-ban szemlélte a képernyőt, míg ha volt a szobában játék, akkor 44%-ban nézték a televíziót. Nemcsak az adás függvénye a tévénézés mennyisége, nagyban befolyásolja a környezet is. Az eredmény, hogyha lehet választani a média és a játék között, a gyermekek többsége a média javára dönt.(Kósa-Vajda, 1998)

Kutatásokban kiderült, hogy a „kütyük” használata befolyásolja a társas kapcsolatok kialakítását és hatással van a kognitív és önkontrollfejlődésre egyformán. Mértéktelen használata során túl sok impulzust kap az agy, ami negatívan hat az érzelmi fejlődésre is. (Farkas-, 2021)

A médiumok befolyásolhatják a viselkedést egyebek közt az agresszív viselkedést. Számos analízis kimutatta, hogy akik erőszakos tartalmú médiaterméket látnak, azok agresszívvá válnak. (Kósa-Vajda, 1998)

Akiket érzelmileg elhanyagolnak és a rossz helyzetben lévő, gyerekek azok, akik az agresszív jelenetek befolyásolnak, akik frusztrációjuk és zaklatottságuk levezetésére potenciális ábrázolást találhatnak ezekben. Fontos megjegyezni, hogy a környezetünkben látott agresszió kisebb mértékben növeli az agresszió szintet, mint a filmen nézett. Mesefilmekben illusztrált erőszak jobban meghatározóbb. A mesékben megfigyelt agresszív történések nehezen másolhatók „hamis” dramaturgiája végett is. (Vekerdy, 2011)

Német kutatók az érzelmi válaszokat mérsékelt pszichológiai megoldást három nagy kategóriába rendezték. A tudatosulás blokkolásakor a néző nem veszi figyelembe a látottakat, nem értelmezi, nem gondolja át, amit lát. Úgy érzékeli, hogy nem is történt semmi. Második kategória az elutasítás és az értelmi feldolgozás, mikor a néző tevőlegesen reflektál a történésekre. Nyilvánosságra hozza, a véleményét leginkább akkor mikor többen nézik a televíziót. Gyermek társaságában elmagyarázza a cselekvéseket. Harmadik kategória annak tudatosítása, hogy a film nem a valóságot ábrázolja, az apátia oldásaként eredményez. A mérséklés egyedi közvetett formája az elfásulás (deszenzitizáció). Túlnyomóan az agresszív jelenetek érzésteleníti a néző érzelmi szenzibilitását az agresszióval szemben. Eleinte az új, rendkívüli a potenciális és destruktív akciók ismerete figyelemfelkeltő, de miután megszokják, unalmat, tompultságot válthat ki. A stressz keltő jelenetek ellen kisebb mértékben vagy egyáltalán nem tud hárítani a néző, csak mérsékeltén tudja értelmezni, feldolgozni, amiket látott. (Kósa-Vajda, 1998)

A média széleskörű elterjedése azonban pozitívumokkal is jár.

Természetesen vannak pozitív hatásai is a médiának. Csak tudni kell korlátot szabni neki. A képernyőn feltüntetett mozgás fejlesztő hatással is bírhat. Hozzájárul, hogy a történeteket hamar megjegyezzék, hatásosan közvetít tudást, hatékonyan megtanítja a fizikai képességet igénylő dolgokat. (Kósa-Vajda, 1998)

Számítógép, tabletnak is van pozitív vonzata. Gyerekeknek életkoruknak megfelelő képességfejlesztő programok állnak a rendelkezésükre. Fő cél az ismeretszerzés és nem lefoglalni a gyermeket. Nem a szórakozás a fő szempont. Fontos, hogy a szülő mellette legyen és időkorlátot szabjon. Mindennapi játéktevékenységet ne pótolja.(Molnár, 2019)

Kognitív képességeket fejlesztik a mesében látott és hallott történetek átbeszélése a szülővel, erősítik a fantáziát, gondolkodást és el tudja dönteni, hogy mi a valóság.(Molnár, 2019)

Nem szabad a médiától függeni, hiszen rengeteg sokkal érdekesebb tevékenység létezik. Itt nagyon lényeges a megfelelő szülői példamutatás. Fontos, hogy a gyermek megtanulja, hogyan használja ki jól az idejét, szórakozzon, játsszon. Számára örömet nyújtó cselekvést végezzen. Hirdetésekből a sztereotípiák problémát jelentenek a gyermekek felé, hiszen hatnak rájuk, hogy hogyan tekintenek a külső világra, családtagjaikra.

A sztereotípiák életünkben olyan funkciót tölt be, amelyet nehéz túlértékelni, hiszen valójában áthatják a társadalmi világhoz kapcsolódó vonatkozást. A média ereje nagy befolyással bír a populáció viszonyára és szituációkra egyaránt, ezáltal figyelemre méltó ráhatást fejt ki a sztereotípiákra. Különös tekintettel a gyerekekre van ez nagyobb hatással. Kislányokat és a kisfiúkat kicsit másképpen próbálják megszólítani egyes gyerekjátékok felkeltésére. Lányoknál a figyelmet több áttűnés, elűzés és háttérzene filmes eszközeit használják, míg a kisfiúk figyelemfelkeltésére több cselekményt, mozgást, hangeffektust mutatnak be. Érzékeltetik a nemek közti differenciát gyengédség, szelídség, emóció ezek a nőies vonalat képviselik, míg sűrű jelenetek, dinamikus hangosság, a férfias jegyeket szimbolizálják. Gyerekek, amit látnak, hamar elsajátítják a sztereotípiákat.(Kósa-Vajda, 1998)

3.10. WHO ajánlása

Az Egészségügyi Világszervezet (WHO) 2019-ben tette közzé az új alapelveket, hogy öt éves kor alatt mennyi idő ajánlott a képernyő előtt ülni.

"Az egészség mindenki számára elérése azt jelenti, hogy az emberek életének kezdetétől fogva azt tesszük, ami a legjobb az egészségért" - mondja Dr. Tedros Adhanom Ghebreyesus, a WHO főigazgatója. "A korai gyermekkor a gyors fejlődés időszaka, és olyan időszak, amikor a családi életmódminták adaptálhatók az egészségnövekedés fokozása érdekében."

WHO azt javasolja a szülőknek, hogy két éves korig ne legyen a gyermek a digitális eszközök előtt. Két és öt éves kor között is csak maximum 1 órát és az is szabályozva, felügyelet mellett. Megzavarja az alvásminőséget, ha elalvás előtt 1 órával még a gyermek a képernyőt nézi. Étkezéseknél se a kijelzőket figyeljék.

WHO akkumulál több kutatás eredményét és ezáltal tesz javaslatokat, hogy mi az egészséges ebben az életkorban.

3.11. Függőség

Mai modern világban a különböző digitális eszközök megjelenésével a tér és az idő ábrázolása átalakult. Az eszközök nem helyhez szabottak, hanem az emberekhez. Nem jelent számukra kihívást, hogy melyik napszakban, milyen környezetben tudják használni a médiumokat. Az egyén személyiségjellemzőitől különálló függőséget (addikció) eredményezhet. Eleinte csak akkor használják ezeket az eszközöket, amikor szükséges. Egy idő után kialakul a „pótcselekvés” akkor is használják, amikor nem muszáj. Pozitív inger is rásegíti a használót, hogy mielőbb ezeknek az eszközöknek a függője legyen. Rendszerint alkalmazzák a felgyülemlett stressz levezetésére. Frank Lloyd Wright úgy konstatálta, hogy a televízió „a szem és az elme rágógumija”. Sokszor a gyermekek jutalomként is megkapják kézbe ezeket az eszközöket. Nem adja, oda a szülő vagy nem kapcsolja be, amit szokott nézni és meg szokta, hogy mindig abban az időben ő ezzel elfoglalhatja magát akkor az elvonási tünetekhez hasonló érzéseket produkálhat, hogy nem használhatja. (Berta-Csabai, 2014)

Vizsgálat

4.1. Kutatási kérdések

A vizsgálatom során olyan személyeket kérdeztem meg, akiknek bölcsődés korú gyermeke van. Kutatásom során több kérdést is megfogalmaztam, amelyekre kerestem a választ, legfőbb célja feltárni azt, hogy milyen a 0-3 éves kisgyermek és családjaik viszonya a médiához és milyen hatást váltanak ki a gyermekeikből.

1. Mennyi időt töltenek tévénézéssel a vizsgált gyermekek?
2. A szülők iskolai végzettsége befolyásolja a média használat mennyiségét?
3. Média függővé teszi a gyermekeket?
4. Mi célból adja a szülő a gyermek kezébe az eszközt?

4.2. Módszer bemutatása

Kutatásom során kérdőíves módszert választottam. Azért választottam ezt a módszert, mert ami nem megállapítható ismeretek és sajátosságok felmérésére a legegyszerűbb megoldás a kérdés. Továbbá a kérdőívek által olyan számottevő mintát tudtam tanulmányozni gyorsan és rövid idő alatt, amelyet más eljárással nem tudtam volna kivitelezni.

„A kérdőív összefoglaló kategória az olyan típusú kutatásokra, amelyek egy előre meghatározott és egységesen feltett kérdéssor segítségével, kvantitatívan írják le változókat egy meghatározott populációra vonatkozóan.”(Szokolszky, 2004)

A kérdőív jellegzetessége, hogy a kérdések nem mindig a grammatikai értelemben vett kérdéseknek felel meg. Leggyakrabban használt módszertani eljárás a kérdőíves kutatás. Kérdőív attól tér el egy teszttől, hogy a kérdőívben megfogalmazott kérdésekre csak a válaszadó tudja a választ és ahány megkérdezett ember tudja a választ annyi jó válasz születik. Személyek meglátására vagyunk kíváncsiak némely témán belül.(Szokolszky, 2004)

A kérdőívben feltett kérdések megannyi dologra mutathatnak. Ilyen lehet például tényszerű információk, ismeretek, viselkedés, vélemény és a motiváció. A kérdőíves felmérés központi célja, hogy őszinte és pontos legyen, és ne befolyásolja helytelen külső komponens.

Hiba történik, a vizsgálat során akkor az eredmény kimenetelét meghatározza. Legegyszerűbb módja, hogy ne történhessen hiba, hogy mielőtt közzétennék a kérdőívet, olyan tényezőket keresni, amelyek veszélyeztetik a célt., „A problémák eredhetnek az interjú vezető személytől, a vizsgálati személytől, az adatfelvétel körülményeiből, és nem utolsósorban a kérdések, illetve a kérdőív minőségéből.” (Szokolszky, 2004)

Összegezve a kérdőív gyakran használt a kutatók között, mert rugalmas és összevetve kevés feltétellel használható módszer. A kérdésekre a válaszok könnyen feldolgozhatóak és kvantifikálhatóak. Hamar és egyszerűen, többnyire helytálló képet tudunk kapni az emberek szemléletéről, viszonyulásairól, sajátosságairól.

A kérdőív elkészítéséhez a Google Drive-ot használtam. A kérdéseket igyekeztem egyszerűen, érthetően megfogalmazni. Huszonkilenc kérdést állítottam össze a témával kapcsolatban. Zárt kérdések nagyobb arányban szerepelnek a kérdőívben. Zárt kérdéseket kötelezővé tettem és két kérdésem volt, ami rövid választ igényelt a szülőktől. Ezt a két kérdést nem tettem kötelezővé. Személyiséggjogokat sértő információkat nem kértem, hogy ne legyen beazonosítható a válaszadó. Kérdőívem kisgyermeket nevelő szülőknek készült.

Kérdőív a kisgyermeket nevelő szülők számára

Online kérdőívet készítettem a bölcsődés korú gyermeket nevelő szülők részére, amit az internet segítségével többször is megosztásra került. Megkértem kolleganőimet, hogy ők is osszák meg az ismerőseik körében, hogy minél több szülő válaszolhasson a kérdéseimre. Kérdőív kitöltése pár percet vett igénybe. Kérdőív bevezető részében bemutatkoztam és megosztottam velük, hogy milyen témával kapcsolatban vagyok a véleményükre kíváncsi.

4.3. Kutatási eredmények

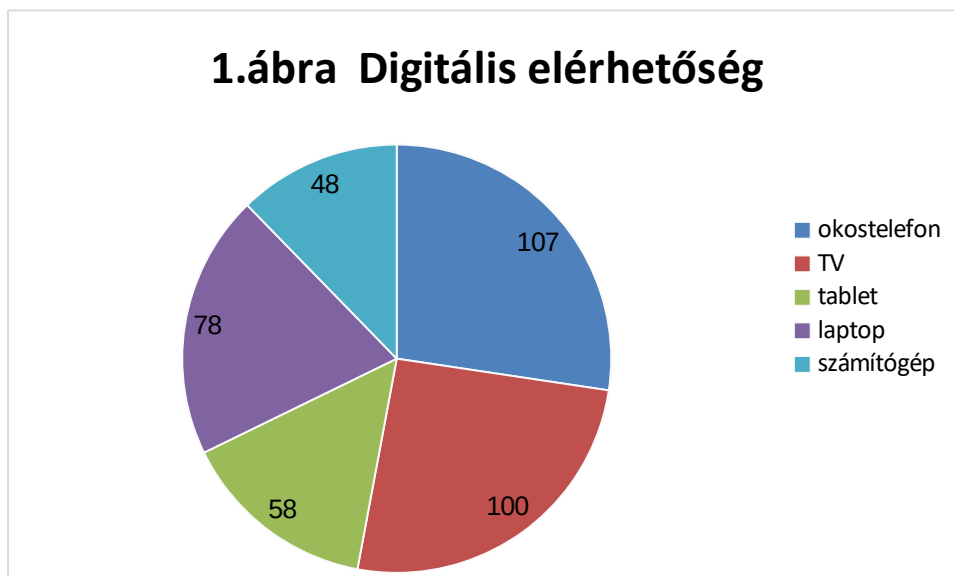
A vizsgálatom során különböző nemű és korosztályú személyek küldték el nekem a válaszaikat. Összesen 107 válasz érkezett vissza kitöltve.

A kitöltők többsége 28 és 35 éves korcsoportba tartozott (61%), 18% az ennél fiatalabb, 21% 35 évnél idősebb életkorú volt. 88%-ban az édesanyák válaszoltak a kérdéseimre.

A válaszadók többség (48%) felsőfokú végzettséggel rendelkezik, 26% szakközépiskolával, 11% gimnáziummal, 10% szakiskolával és kisebb részben (5%) pedig általános iskolát végeztek.

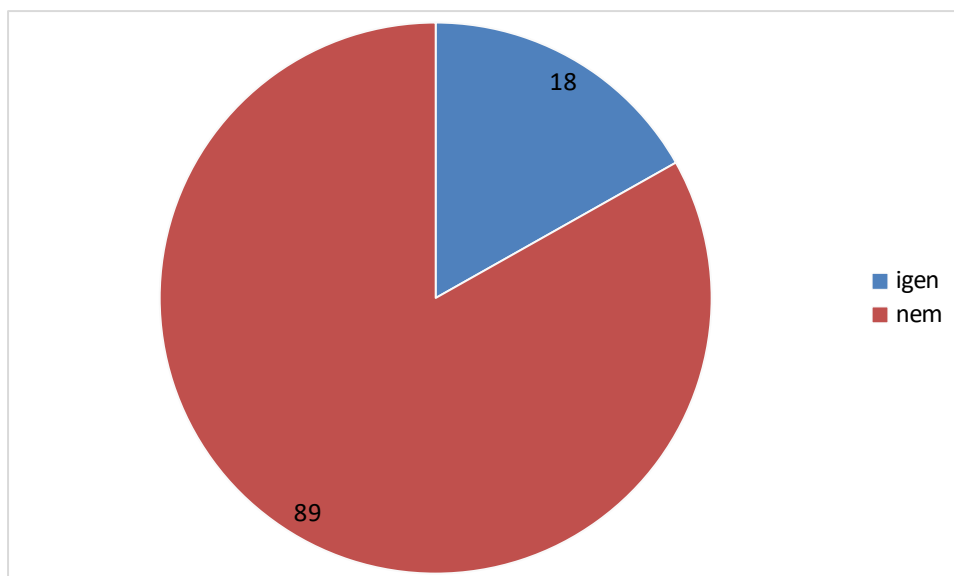
Kérdőívben rákérdeztem a kitöltők gyermekeinek számára és életkorára, ezek mintájára elmondható, hogy a vizsgálatban résztvevők többsége (53%) egy, 35% kettő és a maradék 12% három vagy többgyermekes családban él. A gyermekek életkora 43%-ban 30-36 hónapos korú, 19% 24-30 hónapos, 22% 18-24 hónapos és végül a 16% 12-18 hónapos kor között van.

Első kutatási kérdés arra vonatkozott, hogy milyen digitális elérhetőséggel rendelkezik a kitöltő családja. Több lehetőséget is megjelölhettek.

Mindegyik háztartásban megtalálható az okostelefon, majdnem mindenhol a televízió is. 73%-nál a laptop, 54%-nál a tablet és 45%-ban a számítógép is jelen van az életükben.

Külön rákérdeztem, hogy a gyermek rendelkezik-e saját elektronikus eszközzel.

2. ábra Gyermek van-e saját eszköze

Megkérdezők alapján 18 fő azt állítja, hogy gyermekének van saját telefonja/ tabletje. Többség 83%-nak nincs gyermekének saját digitális eszköze.

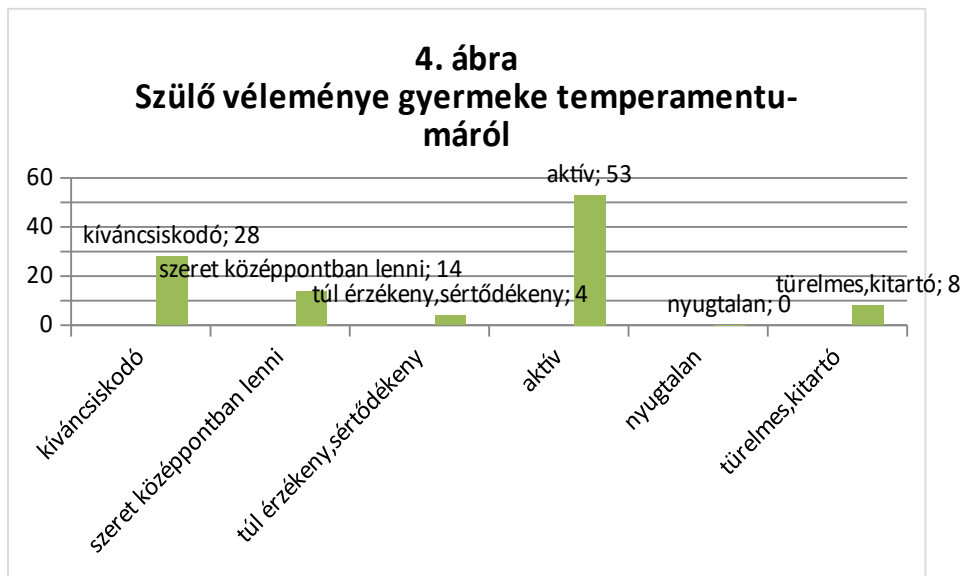
Következő kérdésem, hogy milyen életkorban kerültek a gyerekek kapcsolatba valamilyen elektronikus eszközzel. A választási lehetőségeket életkori csoportokra bontottam, amelyet a 3. táblázatban összegeztem.

Életkori csoportok	Válaszadók száma
nem használ digitális eszközt	5
12 hónapos kor előtt	25
12 hónaposan	7
12-18 hónapos között	28
18-24 hónapos között	20
24 hónapos kor felett	22

3. ábra első digitális eszközhasználat

Ebben látható, hogy a vizsgálatban szereplő gyermekek közül öten még nem kerültek kapcsolatba a digitális eszközökkel. Számok alapján elmondhatjuk, hogy a kisgyerekek nagy része 12 hónapos korától közvetlen kapcsolatba került bármelyik eszközzel.

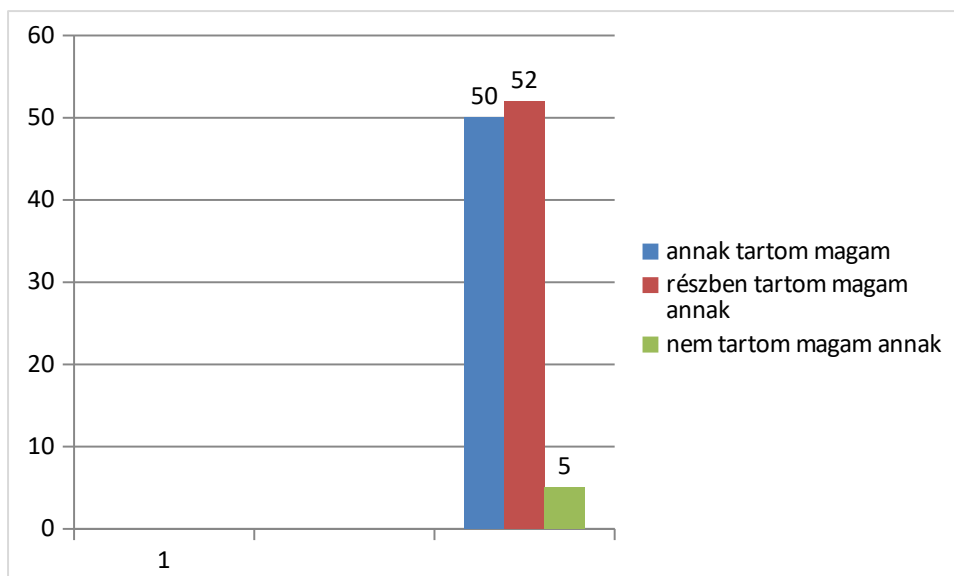
Mielőtt rátértem volna a médiahatás kérdésre fontosnak tartottam megkérdezni, hogy a szülőknek mi a véleménye a gyermeke temperamentumáról. Hat válasz lehetőséget soroltam fel, amiből egyet kiválaszthatott a kitöltő.

Az ábrán látszanak milyen lehetőségek közül választhattak és feltüntettem, hogy melyik lehetőségnél hány fő választotta azt a tulajdonságot. Javarészt aktívak és kíváncsiskodó természetűek. Nyugtalanak egyik szülő se tartja gyermekét.

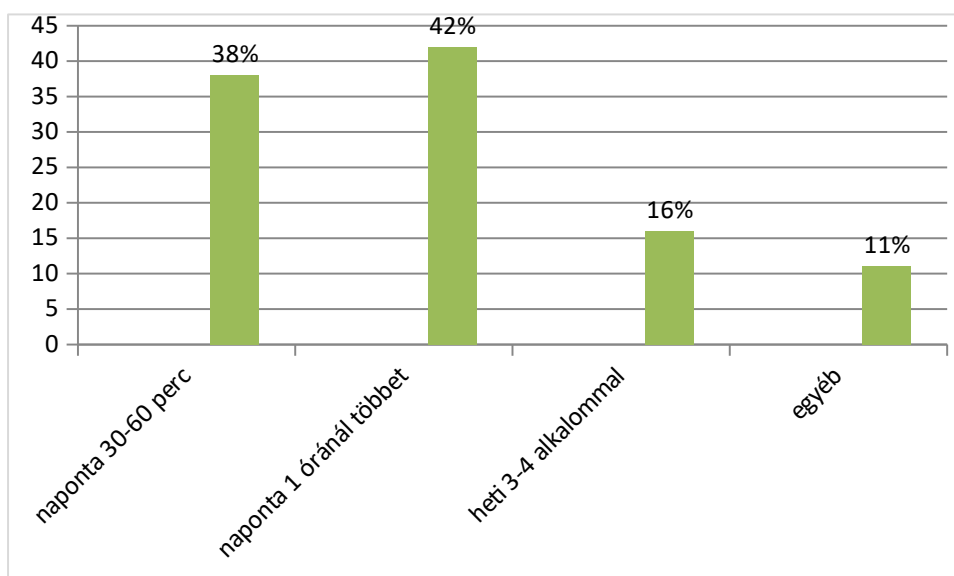
Következő kérdés a gyermek alap temperamentumára vonatkozott. Itt a csecsemők három fő temperamentumát az egyszerű, a nehéz és a lassú reakció rövid jellemzőit adtam meg és egyet választhattak, ami a saját gyermekére jellegzetes. Alvás-ébrenlét ciklus rendszeres, javarészt jókedvű, változásokat könnyedén veszi, szelídek a reakciói, alkalmazkodó képes 63%-ot kapott a könnyen kezelhető gyermekek. Nem szereti a szabályos rendszert, könnyen felizgul, érzékenyen reagál az ingerekre, gyorsan feldühödik. Legkevesebben 5%-uk választotta, hogy ilyen a gyermeke. Harmadik válaszlehetőség volt, hogy alkalmazkodóképessége jó, de újhelyzetekben időre van szüksége. Reakciója szelíd. 39%-uk ezt állítja.

Érdeklődés céljából megkérdeztem a kitöltőket, hogy saját magukat mennyire tartják türelmesnek/ nyitottnak. 5. ábrán látszik, hogy hány fő tartja magát annak. A válaszadók nagy része türelmesnek és nyitottnak tartja, magát vagy részben tartja magát annak. A kitöltők kis számban 5 fő egyáltalán nem tartja magát ilyen beállítottságúnak.

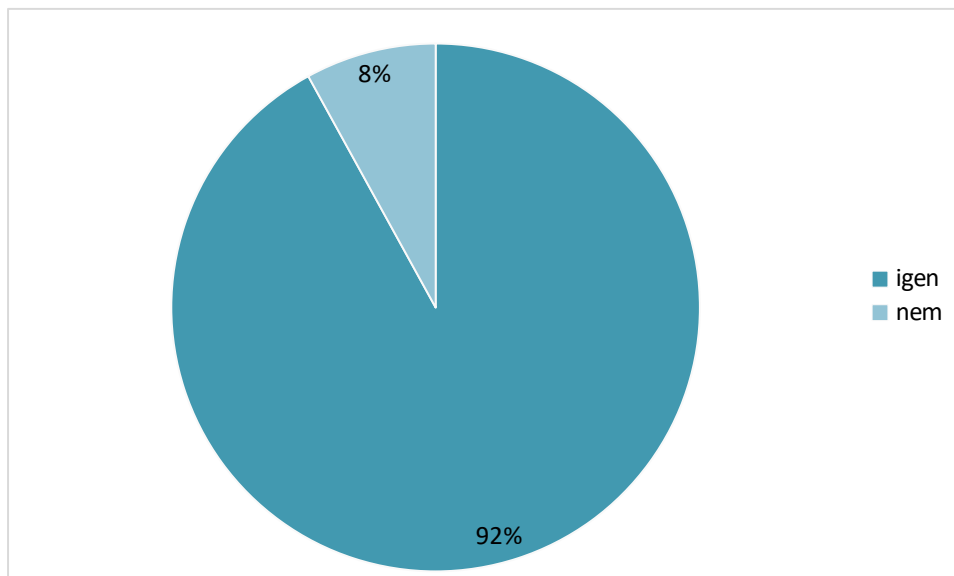

5.ábra szülő türelmesnek tartja-e magát

Vizsgálatomban arra kerestem a választ, hogy a legkisebb korosztály, hogy milyen gyakran és mennyi időt töltenek a képernyő előtt. Három válaszlehetőséget jelöltem meg és negyediknek egy egyéb opciót is megadtam. Gyakoriság tekintetében napi használatban vannak az elektronikus eszközök. A képernyőidőre vonatkozó intervallum 42% naponta 1 óránál többet használja, 38% naponta 30-60 percet tölt a képernyő előtt, 16% akik csak heti 3-4 alkalommal kapják a kezükbe. Maradék 11% az egyéb opcióhoz írt. Semennyit nem tölt gyermeke a képernyő előtt, ezt többen is írták. Olyan választ is írt az egyik kitöltő, hogy egész nap megy a televízió háttérzajként. Ábramba a saját megadott válaszlehetőségeimet tüntettem fel, százalékokkal. 6. ábra képernyő időtöltés

Következő kérdésem az volt, hogy tudatosan használják-e ezeket az eszközöket. Válaszból adódva igen, 92%-ban azt vallják, asszertívan kezelik az elektronikus technikát. Tudatos eszközhasználat a családban kezdődik, fontosnak tartom a korlátozó időkeretet, hogy milyen életkorban mit engedünk meg a gyerekeknek nézni. Felmérés alapján a 8% valamilyen oknál fogva nem tudatosan használja ezeket az eszközöket.

7.ábra tudatosan használják-e az eszközöket

Kérdőívben megkérdeztem a szülőket, hogy milyen tartalmakat nézhet a gyermeke. Öt lehetőségből választhattak és több választ is megjelölhettek. Itt is nyitva hagytam egy egyéb opciót. Egyéb kategóriára nem használják válasz érkezett és a többitől, hogy gyerekdalokat hallgatnak és néznek.

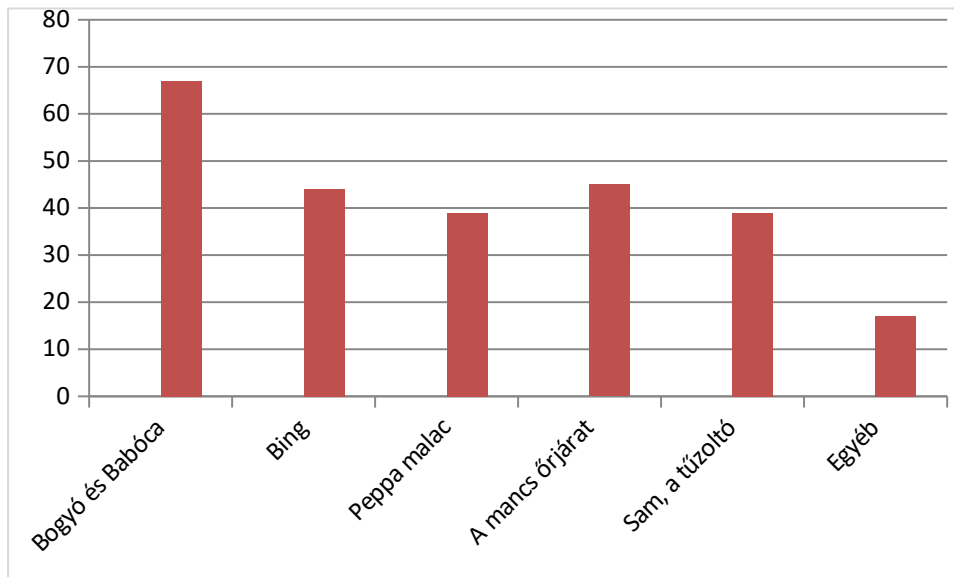
Tartalmak	Válaszadók száma
mesefilmek	94 fő
felnőtteknek szóló filmek	0 fő
természetfilm	19 fő
idegen nyelvű mese	32 fő
oktató jellegű tartalmak	33 fő
egyéb	10 fő

8. ábra milyen tartalmakat nézhetnek

Ahogy a táblázatban is látható a 107 főből 94 személy jelölte be, hogy mesefilmet részesíti előnybe a gyermeke. Felnőtteknek szóló filmet egyáltalán nem nézhetnek a kitöltők

gyermekei. Többen megjelölték, hogy gyermekük szívesen szemrevételezi az idegen nyelvű meséket és az oktató jellegű tartalmakat. 19 kitöltő azt vallotta, hogy kedvelik a természetfilmeket.

Következő kutatási kérdésem arra vonatkozott, hogy melyik mesét nézi szívesen a kitöltő gyermeke. Öt mesét soroltam, amikről tudom, hogy ez a korosztály kedvel és szeret. Több válaszlehetőséget is választhattak és meghagytam az egyéb opciót is.

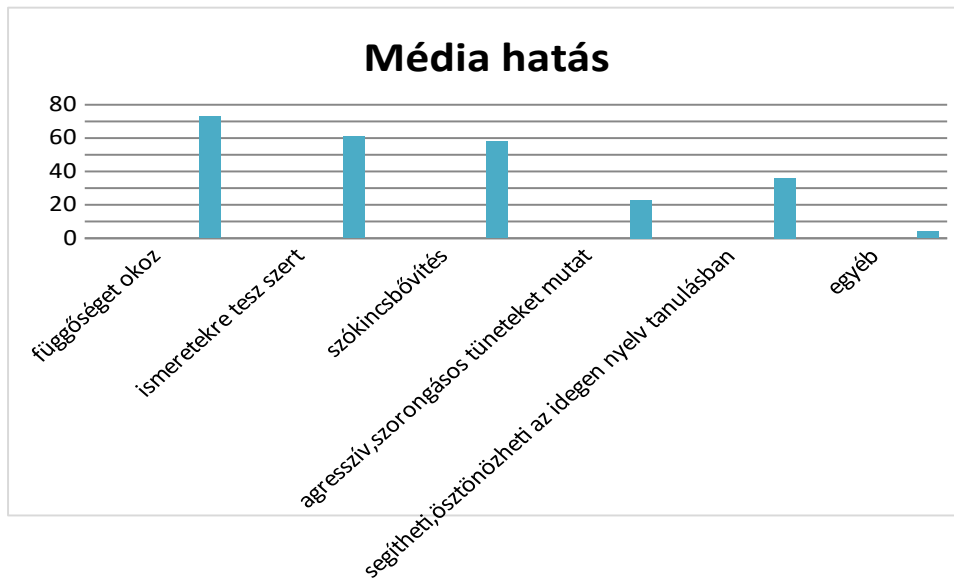

9. ábra milyen meséket néznek a gyerekek

Ahogy az ábra is mutatja a kisgyermek körében a legnépszerűbb a Bogyó és Babóca mese. 67-en választották. Bogyó és Babóca először könyv formájában volt jelen, majd a későbbiekben, mesefilm formájában is illusztrálták. Több nyelven is lefordították Bartos Erika művét. Szeretnénk dolgozni az ünnepektől az óvodába kerülésig. 45 kitöltő a mancs őrjáratot választotta. Kanadai animációs mesesorozat. 10 éves Ryder nevű kisfiú a főszereplő és a kutyákból álló csapata a veszélyben lévő személyeket megvédi mindegyik epizódban. 44 kitöltő gyermeke kedveli a Bing nyuszi meséjét. Brit televíziós sorozat. Bing egy három év körüli nyuszi. Barátaival és Floppal aki a gondozója hétköznapi kalandokat élnek át. 39 válaszadó Peppa malacot jelölte. Angol televíziós animációs sorozat. Malaccsalád életébe nyerhetnek betekintést a nézői. Szintén 39 szülő választotta a Sam, a tűzoltó mesét, hogy szereti nézni gyermeke. Walesi televíziós bábfilm- és 3D-s számítógépes animációs sorozat. Sam a főhős, aki egy bátor tűzoltó. Kalandokkal teli részekkel lepik meg a gyerekeket. Egyéb kategóriához, 17-en adtak külön választ. 5-en válaszolták, hogy nem néz semmilyen mese tartalmat a gyermeke. Számomra ismeretlen a Barba mese 2-en is jelezték, hogy ők otthon azt nézik. 4 válaszadó a Caillou mesét tüntette fel válaszában. Maradék kitöltő

a Pettson és Findusz, Mickey egér jászótere, Kisvakond, Tom és Jerry, Cocomelon és a Bori mesét írták az egyéb opciókhoz. Manapság nagy népszerűség a gyermekeknél az idegen nyelvű mesék nézése.

További kérdésem a kitöltőkhöz az volt, hogy milyen hatással lehet a média a gyermekekre. Öt alternatív választ adtam meg, több lehetőséget is megjelölhettek. Egyéb válasz lehetőség is adott volt.

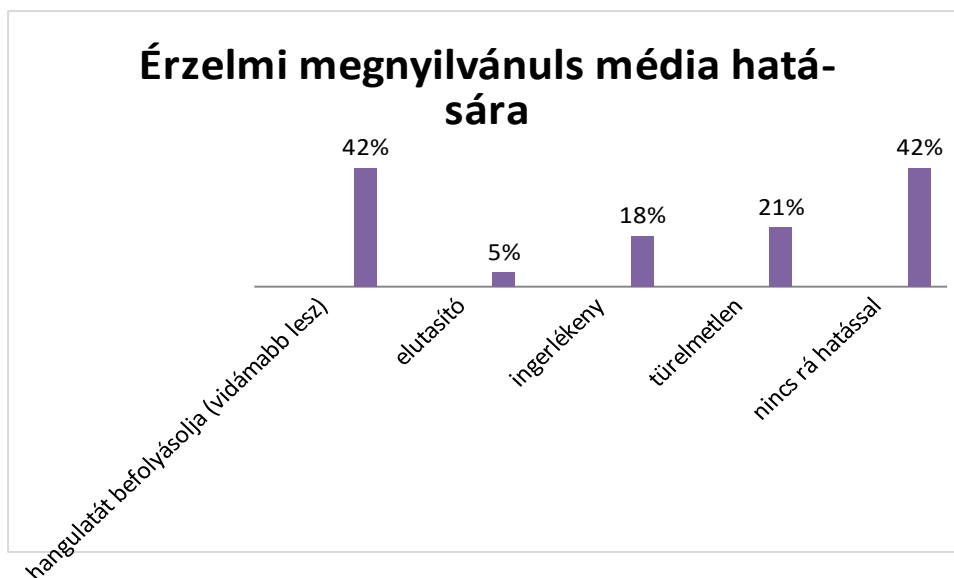

10.ábra milyen hatással

lehet a média a gyermekre

A kitöltők többsége úgy véli, hogy függőséget okoznak a gyermekek körében a különböző médiumok. Kis százalékban van különbség, hogy úgy gondolják, hogy pozitív hatással jár, mivel különböző ismeretekre tesz szert (57%) és bővíti a szókincset (54%). 21 %-uk azaz 23 fő úgy tapasztalja, hogy agresszív, szorongásos tüneteket vált ki a média. 36 kitöltő (33%) előnyben részesíti, hogy mielőbb el tudja gyermeke sajátítani az idegen nyelvet. Az egyéb lehetőséghez 4 válasz érkezett. Túlingerli, teljesen beszipantja gyermekét. Kaptam olyan választ is, hogy megnyugtatja, teljesen leköti a figyelmét. Figyelemzavart okoz. Utolsó válasz, hogy a szülő által kiválasztott mesét nézheti és így nincs rá nagyobb hatással.

Kíváncsi voltam arra is, hogy milyen érzelmi megnyilvánulást tapasztal a média hatására. Lehetőség volt itt is, hogy több választ megjelölhessenek. Öt általam megadott alternatívából jelölhették ki, ami rájuk igaz.

11. ábra Érzelmi megnyilvánulás média hatására

Kimagaslóan abban értenek egyet a szülők, hogy a gyermekek hangulatát fokozza az eszköz használat, vidámabbak lesznek tőle, 45 kitöltő válaszolta ezt vagy éppen nincs is rájuk semmilyen hatással, ezúttal is 45 fő értett egymással egyet. 22 fő (21%) azt vette észre, hogy a média használatától türelmetlenség jelentkezik gyermekén. 19 fő (18%) pedig úgy észlelte, hogy ingerlékenyebbé válik. Legkevesebben 6 fő (5%) úgy látja, hogy elutasítóvá válik.

Következő kérdésem az előzőhöz kapcsolódott, hogy ha megnyilvánul, akkor hogyan. Megkértem a szülőket, hogy írhatnak, pozitív negatív példákat is. Rövid választ igénylő kérdést tettem fel. A kérdést nem tettem kötelezővé. 107 kitöltőből 58 válasz érkezett vissza. Táblázatban összegyűjtöttem és szemléltetem a válaszokat, sok hasonló visszajelzést írtak a szülők.

pozitív reakció	9 fő
negatív reakció	5 fő
táncol	10 fő
tapsol	3 fő
mosolyog	5 fő
dacoskodik	5 fő
utánozza a látottakat	3 fő
kommentálja a látottakat	2 fő
vidám lesz	4 fő
nevet a vicces jeleneteken	4 fő

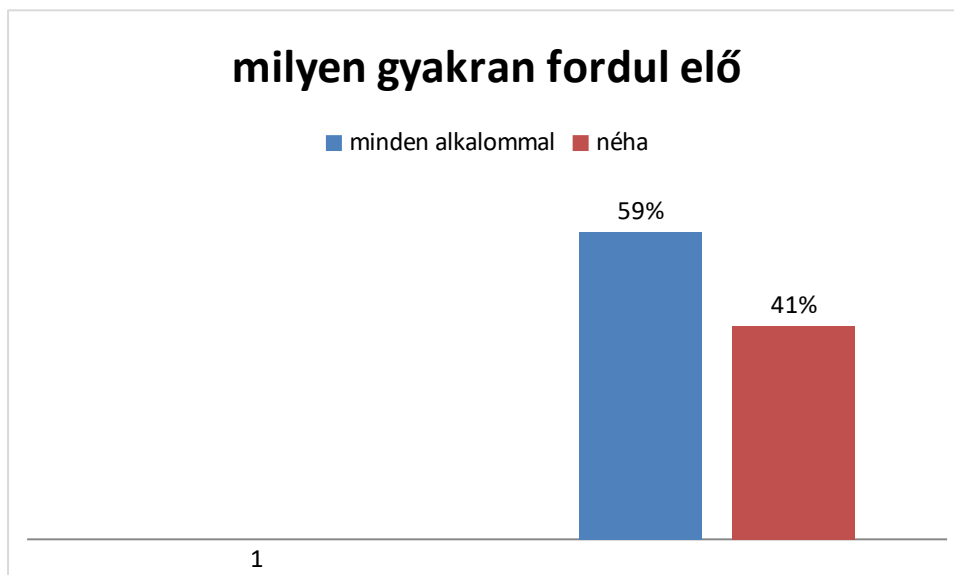
türelmetlen	3 fő
leköti a figyelmét	3 fő
nem használ médiát	2 fő

12. ábra reakciók a média megnyilvánulására

Ahogy a táblázatban is szemléltettem inkább pozitív hatásokat írtak válasznak a kitöltők. Többen 9 fő csak annyit írt, hogy pozitív reakciót vált ki és 5-en, hogy negatív hatást vált ki a média. Általánosságban meg jobban kifejtették. Pozitív reakciónak írták a táncot, tapsot, mosolygást, vidámságot, nevetést, figyelem lekötést, utánozza, illetve kommentálja a mesében látottakat. Negatív reakciónak említették a dacoskodást, türelmetlenséget. Azon felül ketten jelezték, hogy nem használnak médiát a gyermekkel.

Alábbi kérdésem az érzelmi megnyilvánulások gyakoriságára kérdezett rá. Nem tettem kötelezővé a kérdést. 75-en reagáltak a feltett kérdésre. Két lehetőség közül választhattak, ahogy az ábra is mutatja.

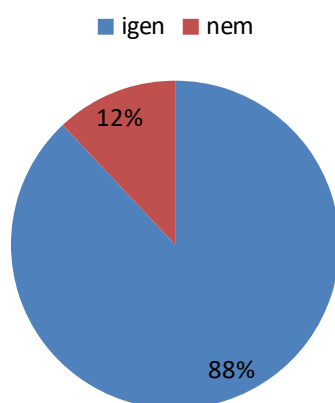
Szülők javarészt egyetért 59%-ban hogy minden egyes alkalommal a média használat során a gyermekek érzelmei megmutatkoznak. Fennmaradó 41% csak néha fordulnak elő a gyermekek érzelmi megnyilvánulásai.

13. ábra érzelmi megnyilvánulás gyakorisága

Azutáni kérdésem az volt, hogy lehet-e keretet szabni a média tartalmaknak egy bizonyos életkor előtt.

média keret szabályozása bizonyos életkor előtt

14. ábra média tartalmak szabályozása lehet-e egy bizonyos életkor előtt

A szülők egyhangúan 94 fő (88%) azon az állásponton vannak, hogy lehet keretet szabni bizonyos életkor előtt. Csúpn 13 fő (12%) vallja azt, hogy nem lehet.

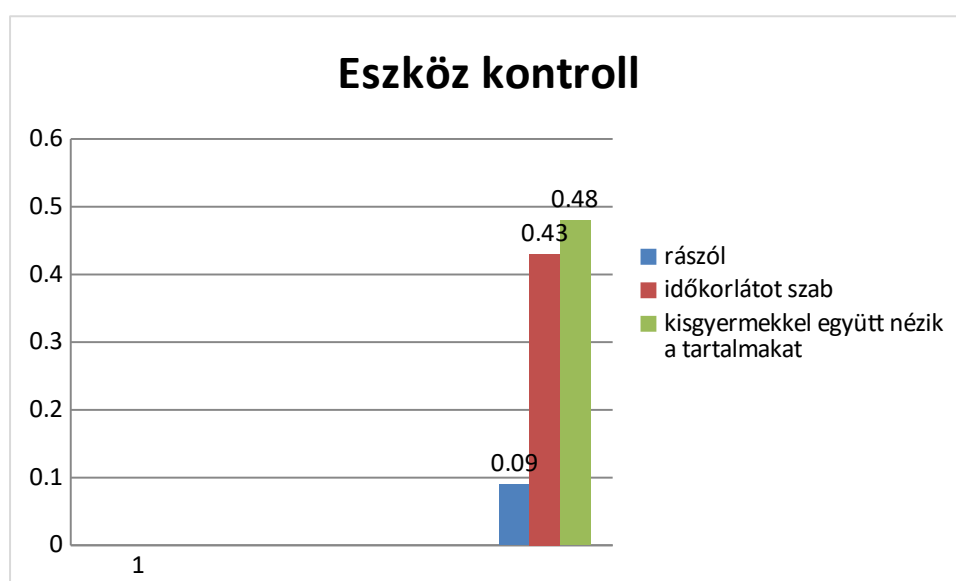
Következő kérdésem ehhez kapcsolódott. Hogyha igent válaszolta kitöltő hogyan tud keretet szabni. Rövid választ igénylő kérdést tettem fel. Nem tettem kötelezővé a válaszadást. 107 főből 65 főtől érkezett válasz annak ellenére, hogy az előző kérdésben 94-en jelezték, hogy igen lehet szabályozni. Táblázatban rendeztem el visszajelzéseket.

napirendbe van beiktatva	2 fő
korlátozás	11 fő
ösztönzés	2 fő
időkeret	11 fő
közös használat	6 fő
oldal letiltás	3 fő
figyelemelterelés	7 fő
szabályok	9 fő
tudatos használat	2 fő
nevelés kérdése	1 fő
nem kapcsolják be	8 fő
nem szabad előttük használni	3 fő

15. ábra médiaszabályozás hogyan valósul meg

Olyan válaszok érkeztek, amikre számítottam is. Korlátozás, időkeret szabása, szabályok, amiket többen is írtak. Illetve összesen 11 fő azt állítja, hogy nem kapcsolják be vagy nem szabad előttük használni az eszközöket. Kevesen írták, hogy napirendbe van beiktatva, ösztönzéssel, oldal letiltással lehet szabályozni a médiát. Valaki azt is megjegyezte, hogy mindez nevelés kérdése, hogy mennyit van használatban az eszköz.

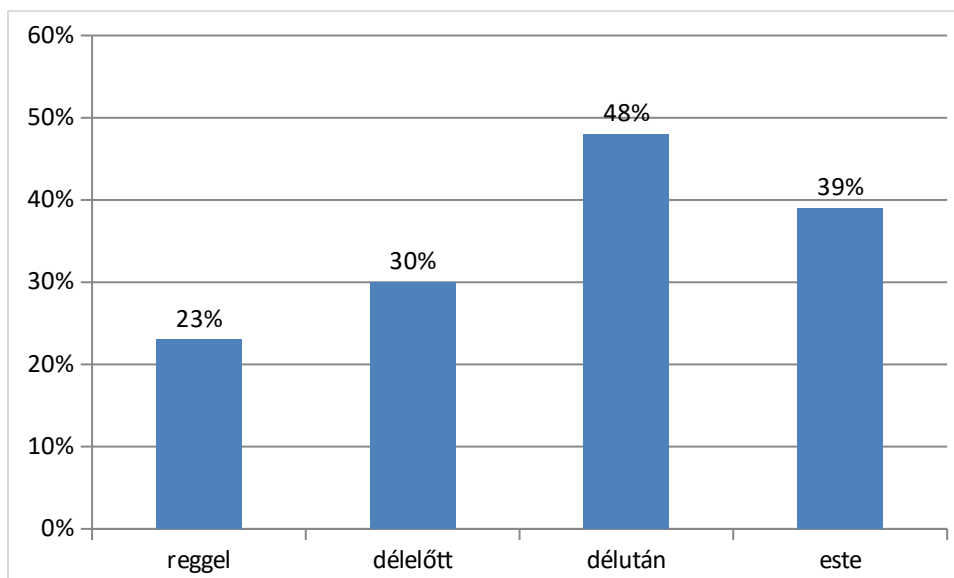
Következő kérdésem az volt a kitöltőkhöz hogyan tudja kontrollálni az eszközhasználatot. Kötelező jellegű volt a kérdés, így mindenki megjelölhette, ami rá igaz. Három alternatíva közül választhattak.

16. ábra Eszközt hogy lehet kontrollálni

Közel a kitöltők fele 51 fő (48%) közösen nézi gyermekével a tartalmakat és így tudja felügyelni, hogy mit nézhet. 46 fő (43%) időkorlátot szab a média eszközök használatának. 10 fő (9%) rászól gyermekére.

Érdeklődve kérdeztem meg a kitöltőktől, hogy milyen napszakban szokta nézni gyermeke a tartalmakat. Négy opció közül jelölhették ki, amelyik rájuk igaz. Többet is megjelölhettek. Ahogy a diagram is ábrázolja leginkább délután 51 fő (48%) és az esti időpontokban 42 fő (39%) gyermekei ebben az idő intervallumban használja az eszközöket. 32 fő (30%) gyermeke délelőtt kapja kézbe és a legkevesebb 25 fő (23%) reggel alkalmazza az eszközök használatát. 150 válasz érkezett a kérdésre a 107 válaszadótól. 43 kitöltő több lehetőséget jelölt meg, több napszakban is engedi gyermekének kezelni a digitális eszközöket.

17. ábra milyen napszakban használják

Fontosnak tartottam megkérdezni, hogy bekapcsolt eszközök mellett szívesen játszanak-e a gyermekek. A gyermekek agya ebben a korban olyan, mint egy szivacs, mindent, amit lát gyorsan elraktároz. Igen vagy nem válasz lehetősége volt megadva. 83 fő (78%) igen választ jelölt meg. 24 fő (22%) pedig a nem választ.

Lényeges kérdésnek tartottam megkérdezni, hogy szoktak-e a szülők könyvből mesélni. Három választási lehetőség közül választhattak. Mese nézése leginkább az agyat fárasztja le, másmilyen hatása van a mesének, ha élő szóban hallja a gyermek. 73 fő (68%) napi szinten mesél, 25 fő (23%) heti 2-3 alkalommal és 9 fő (9%) ritkán alkalmazza a könyvből mesélést.

Kíváncsiságból tettem fel azt a kérdést, hogy ha a médián kívül más elfoglaltságot kínál fel a gyermeknek, milyen viselkedést vált ki belőle. Négy alternatívát soroltam fel és azok közül egyet választhattak ki. 100 fő (93%) gyermeke elfogadja, ha játékot kínál fel a szülő, 5 fő (5%) mondja, hogy dacoskodva reagál, elenyésző arány 1-1 fő írta, hogy elutasító vagy ingerlékeny lesz tőle a gyermek.

Következő kérdésem a kérdőívben, hogy a médián kívül még milyen elfoglaltságai szoktak lenni a gyermeknek. Több lehetőség közül is választhattak. Öt elfoglaltságot soroltam fel. 88 fő mondja, hogy szeret kockából építeni gyermeke, 50 fő mondja, hogy babázik gyermeke, 83 fő könyvnézetéssel szereti eltölteni az időt, 83 fő állítja, hogy a kreatív dolgokat szeretik, gyurmázni, rajzolni, festeni. 65 fő utódja, hogy szívesen játszik autókkal. Fontosnak tartom, hogy hangsúlyt fektessenek a szülők a különböző játékokra. Sok mindent fejlesztenek

figyelmet, szem-kéz koordinációt, finommotorikát, gondolkodást, fantáziát. Ezek elengedhetetlenek egy egészséges gyermek fejlődésében.

Utolsó két kérdés nem kimondottan a gyermekekre fókuszált. Szülők digitális eszközhasználatára is rákérdeztem. Első kérdésem, hogy a szülő mivel foglalja le magát, amíg a gyerek digitális eszközt használ. Hat általam megadott válaszból jelölhettek meg többet a kitöltők.

gyermekem nem használ digitális eszközt	13 fő
dolgozom	14 fő
házi munkát végzek	82 fő
pihenek	26 fő
interneten böngészek	22 fő
újságot/könyvet olvasok	9 fő

Kimagasló arányban a szülők többsége, amikor házimunkát végez, akkor adja a digitális eszközt gyermeke elfoglalására. 26-an pihennek, mikor a gyermek a médiát nézi. 22-en az interneten böngésznek közben. 14-en dolgoznak közben, 13-an nem engedik, hogy gyermekük digitális eszközt használhasson, 9-en újságot/ könyvet olvasnak.

Legutolsó kérdésem a kérdőívemben, hogy a szülők mire használják a digitális eszközöket a gyermekek jelenlétében. Itt is hat általam megadott lehetőségekből választhattak. Többet is megjelölhettek.

nem használja	8 fő
kommunikálásra (chat, telefonálás)	89 fő
online munka	17 fő
fotókészítés	70 fő
közösségi platformok használata	37 fő
filmnézés, zenehallgatás	30 fő

A megkérdezettek közül szinte majdnem mindenki használja kommunikálásra gyerek jelenlétében a telefonját. Kiemelkedően magas arány még, hogy fotókészítésre használják az eszközt. Közösségi platform használatát és a filmnézés, zenehallgatást közel azonos arányban

jelölték meg. 17 fő online munkára használja gyermeke mellett. Csupán 8 fő az, aki gyermeke jelenlétében nem használja az eszközöket.

Diszkusszió

Már születésünktől kezdve tanulunk, és ez fennmarad életünk végéig. Mostanság sokkal nehezebb szülőnek lenni, mint a régi időkben. Értékek teljesen mások, mint elődeinknél. Rohanó, felgyorsult világban élünk és a gyerekek ebbe csöppennek bele. Az új, ismeretlen környezetet gyors sebességgel ismerik meg.

Kutatásom célja feltárni azt, hogy milyen a 0-3 éves kisgyermek és családjaik viszonya a médiához és milyen hatást váltanak ki a gyermekeikből. Online kérdőívet készítettem a bölcsődés korú gyermeket nevelő szülők részére, amit az internet segítségével többször is megosztásra került.

A kérdőívet 88%-ban nők töltötték ki, a kitöltők nagyobb része 28-35 év (61%) közötti volt. Többségben egy gyermeket (56%) nevelő szülők válaszoltak a kérdéseimre. Válaszadók majdnem a fele (43%) 30-36 hónapos gyermeket nevel. 46%-uk felsőfokú végzettséggel rendelkezik.

Mindegyik családban megtalálható az okostelefon, majd a televízió (93%), laptop (73%), tablet (54%) és a számítógép (45%). Elmondhatjuk, hogy különböző digitális eszközök minden családban jelen vannak. Gyermekek 17%-a rendelkezik már ilyen kicsi korban saját digitális eszközzel.

Eredményeim szerint korán megismerkednek a gyermekek az eszközökkel 12-18 hónaposan már közvetlen kapcsolatba kerültek a digitális eszközökkel. Kis eltérések voltak a megadott válaszok közül pár százalékkal maradt le, hogy már egy éves koruk előtt használják ezeket. 2 éves korra elmondható, hogy mindegyik gyermek már „kütyüzik”. Csupán 5% akik nem használnak semmilyen médiát.

Következő kutatási kérdésem a gyermekek temperamentumára vonatkozott a szülők szerint. Azért tartottam fontosnak megkérdezni, mert a médiahatásnál, hogy reagál a gyermek a temperamentuma is meghatározza. A válaszadók fele aktívnak tartja gyermekét, kíváncsiskodó (26%), szeret középpontban lenni (13%), türelmes, kitartó (7%), túl érzékeny,

sértődékeny (4%). Az alap temperamentumra is rákérdeztem. . Itt a csecsemők három fő temperamentumát az egyszerű, a nehéz és a lassú reakció rövid jellemzőit adtam meg és egyet választhattak, ami a saját gyermekére jellegzetes. Alvás-ébrenlét ciklus rendszeres, javarészt jókedvű, változásokat könnyedén veszi, szelídek a reakciói, alkalmazkodó képes 63%-ot kapott a könnyen kezelhető gyermekek. Nem szereti a szabályos rendszert, könnyen felizgul, érzékenyen reagál az ingerekre, gyorsan feldühödik. Legkevesebben 5%-uk választotta, hogy ilyen a gyermeke. Harmadik válaszlehetőség volt, hogy alkalmazkodóképessége jó, de újhelyzetekben időre van szüksége. Reakciója szelíd. 39%-uk ezt állítja. Elmondhatom, hogy a kitöltők gyermekei többségben az egyszerű kategóriába tartoznak bele.

Szülők javarésze türelmesnek tartja magát és 5%-uk akik egyáltalán nem azok. Mérvadó tulajdonság, ha valaki türelmes. Daccal reagáló kisgyermek, akitől elveszik az elektronikus „kütyüt” türelemmel kell elmagyarázni, hogy ennyi idő volt rá, hogy azt a tartalmat megnézhesse. Ha valaki nem jól reagálja, le az ilyen reakciót a gyerek kitörésén nem segít, talán még jobban fokozza is.

Következő kérdésem, hogy milyen gyakran és mennyi időt töltenek a képernyő előtt a gyermekek. 42% közel a fele napi 1 óránál többet tölt a képernyő előtt. 38% napi 30-60 perc bezárólag nézik a monitort. 16%-uk heti 3-4 alkalommal ülnek le a képernyő elé. Eredményeim megerősítik, hogy a gyerekek többsége napi szinten képernyő elé ül, és valamilyen tartalmat nézhet. Előreláthatóan ez a szülők döntése is ez, amiben döntő szerepet játszhat a szülők végzettsége, hogy ki mennyit engedi a monitor elé a gyermekét.

92% tudatosan használja az digitális eszközöket. A digitális eszközök tudatos, veszélytelen használata, mesék mondanivalója fontos ennek a korosztálynak és lényegesen tudatos médiahasználóvá válnak.

Következő kérdésem az volt, hogy milyen tartalmakat nézhetnek. 88%-ban mesefilmek részesülnek előnyben. 31% idegen nyelvű meséket részesíti előnyben, 31% oktató jellegű tartalmakat engednek nézni a szülők. Gyerekdalokat még nagyon kedvelik a gyerekek. A mai fiatal szülők előnyben részesítik az idegen nyelvű meséket, mert így gondolják, előbb elsajátítják a különböző nyelveket, pedig ez nem feltétlenül igaz.

Rákérdeztem, hogy pontosan milyen meséket néznek. Magyar közkedvelt mese a Bogyó és Babóca (63%), következő nagy kedvenc a gyerekek köreiből a Mancs őrjárat (42%), majd a Bing (41%) majd ugyanannyi jelölést kapott (36%) a Peppa malac és a Sam, a tűzoltó.

Mindegyik mese megfelel a gyermekek korosztályának. Rövid mesék, hétköznapi történeteket mesélnek el.

Milyen hatással lehet a média a gyermekekre, függővé (68%) teszi őket, ezt a válasz lehetőséget jelölték meg legtöbben a kitöltők. Könnyen függővé válhatnak, ha nincs keretbe foglalva, hogy mikor mennyi időre kapja kézbe a gyermek a kütyüket. Pozitív hatások vannak még nagyobb arányban, ismeretekre tesz szert (57%), szókincs bővítés (54%). Segítheti, ösztönözheti az idegen nyelvtanulásban (33%). Legkevesebben adták válasznak, hogy agresszív, szorongásos tüneteket mutat (21%). A nézett és a hallott mese hatással van a kisgyermek kultúrájára és annak alapjait szolgálja. Fejlesztik kognitív képességeit, gondolkodását.

Továbbiakban megkérdeztem, hogy milyen érzelmi megnyilvánulást tapasztal a média hatására. Két válaszlehetőséget ugyanannyian jelöltek be. Média-ban látottak befolyásolják hangulatát (vidámabb lesz) (42%) és nincs rá hatással (42%). Türelmetlen (21%) lesz tőle, ingerlékeny (18%) és néhány gyermek elutasító (5%) lesz a hatására. Adataim alapján többségében pozitív vonzata van a média használatnak a gyerekek körében.

Következő kérdésem az előzőhöz kapcsolódott, ami rövid választ igényelt. Pozitív, negatív reakciókat kértem a kitöltőktől, hogy hogyan nyilvánul meg. Eredményeim alapján elmondhatom, hogy javarészt pozitív hatást váltanak ki a média eszközök használata. Táncolnak, mosolyognak, tapsolnak, utánozzák a látottakat stb. Negatív hatásnak leginkább a dacoskodást jegyezték meg.

Ezek a megnyilvánulások milyen gyakorisággal fordulnak elő. Néha (59%), minden alkalommal (41%). Elmondhatom, hogy majdnem a fele szülő gyermekéből mindig ezt a hatást váltja ki a média.

Az alábbi kérdésem az volt, hogy lehetséges-e keretet szabni a média tartalmaknak egy bizonyos életkor előtt. A kitöltők nagyrészt azt mondták, hogy igen (88%) és a fennmaradó a nemet (12%) jelölte be. Fontos arány középútat találni, hogy mikor mennyit hogyan nézhet a gyermek tartalmakat, amit a szülők is így gondolnak.

Ehhez a kérdéshez kapcsolódva egy rövid választ igénylő kérdés következett. Ha igent válaszoltak, akkor hogyan lehetséges. Összességében a szülők időkeretet szabnak, korlátozzák a média használatát, szabályozzák, hogy mit nézhetnek a gyermekeik, figyelemeltereléssel

mást pl. játékot kínálnak fel nekik, megbeszélnek a látottakat. Felmerülő kérdés, hogy hogyan és mit beszélnek meg a tartalmakon.

Ebből adódóan a következő kérdésem, hogy hogyan tudja kontrollálni az eszköz használatot. Kisgyermekkel együtt nézik (48%), időkorlátot szab (43%), rászól (9%). Jótékony hatással lehet a gyermekre nézve, ha a szülővel közösen nézi, együtt átbeszélnek a tartalmakat.

Rákérdeztem, hogy milyen napszakban használják a digitális eszközöket. Délután (48%), Este (39%), délelőtt (30%), reggel (23%). Az otthoni reggeli eszközhasználat kérdés mennyire jó a gyermeknek bölcsőde előtt utána mivel lehet felkelteni a figyelmét számára érdekes játékkal. Az esti tartalom nézés az inger gazdag tartalom többnyire befolyásolja a gyermek éjszakai alvását.

A legtöbb gyermek szívesen játszik bekapcsolt digitális eszköz mellett (78%) és a fennmaradó (22%) nem szeret úgy játszani, hogy a háttérbe szól valami. Ahogy az elméleti részben is szó volt róla bekapcsolt eszköz mellett nem tud elmélyülten játszani a gyermek, mindig fel-fel néz belefeledkezik a játékba, mert elvonja a figyelmét a képernyő.

Sok mindent fejleszt, ha környezetünkbe sokat beszélnek, mesélnek a felnőttek. Ezért fontosnak tartottam megkérdezni, hogy szoktak-e a kitöltők mesélni a gyermeküknek. Naponta (68%) a többség mindig mesél gyermekének. Heti 2-3 alkalommal (23%) és ritkán (8%). Amíg a napi szóbeli mesélés fejleszti, a gyermeket több területen addig a mese nézése csak leköti a figyelmét. Közös élményt él át mese által a gyermek a mesélővel együtt.

Kérdőívembe a következő kérdésem, hogy ha a médián kívül más elfoglaltságot kínál fel (játék) milyen viselkedést vált ki gyermekéből. A kitöltők többsége azt vallja, hogy gyermeke elfogadja (93%), dacoskodik (5%), elutasító (1%), ingerlékeny (1%). Lényeges, hogy a gyermek saját korosztályának fontos játéktevékenységeket játsszon, ami különböző téren fejleszti őket.

Ezzel kapcsolatban rákérdeztem, hogy milyen önálló tevékenységei vannak a gyermeknek. Kockából épít (82%), könyvnezegetés a gyurmázás, színezés ugyanannyi szavazatot kapott (78%), autózik (61%), babázik (47%). Elmondhatom, hogy a médián kívül a korosztályuknak megfelelő játékokkal el tudják tölteni az időt. Elegendő időt kell szánni a különböző játékokra és nem a médiát előtérbe helyezni.

Utolsó két kérdésem a szülők média használat szokásaira kérdezett rá. Mit csinál a szülő ameddig a gyermek kütyüzik. Kimagaslóan nagy százalékban a házi munkát végeznek (77%), pihen (24%), interneten böngészik (21%), dolgozik (13%), egyáltalán nem használ gyermeke digitális eszközt (12%), újságot/könyvet olvas (8%). Adataim alapján elfoglaltságnak adják a gyermeknek az eszközöket, hogy el tudják látni az otthoni teendőket. Kérdés, ha másik helyiségben van, hogy tudja szem előtt tartani, hogy mit néz gyermeke?

A gyermekek jelenlétében legtöbbször kommunikálásra használják az eszközt (83%) majd fotókészítésre (65%), közösségi oldalakat használ (34%), filmnézésre, zenehallgatásra (28%) használja előtte, online munka (16%), elég kevesen (8%) nem használja a gyermek jelenlétében. Szülők eszközhasználata mint a gyermeke számára, ha azt látja, hogy a szülő sok időt tölt a média használattal, ő is igényelni fogja. A jó példamutató elengedhetetlen főleg a média használatnál, mert már mindenhol körbe vesznek minket ezek az eszközök. Tudatosan kell a képernyőidőt korlátozni, mert különben nem kívánt hatások jöhetnek elő a gyermekből. Ingerlékenység, türelmetlenség, dacoskodás, függőség.

Összegezve kijelenthetem, hogyha meg van szabva egy időkeret, korlát, szabályok jó és hasznos lehet a média akár még kisgyermekkorban is. Kutatásomból kiindulva drasztikus hatást nem vált ki egyik gyermekből sem a média.

Következtetések

Az alábbiakban a kérdésvetéseimre fogok választ adni.

Elsőként arra térek ki, hogy a vizsgált gyermekek mennyi időt töltenek a képernyő előtt. Vizsgálatom során megállapítottam, hogy egyre korábban megismerkednek, képernyő elé kerülnek a 0-3 éves korosztályú gyermekek. Napi szinten közvetlen kapcsolatba kerülnek a digitális eszközökkel. Naponta egy óránál többet ülnek az eszközök előtt. Háttérzajként is megy, ahogy vizsgálatom során is kiderült, többség így folytat játéktevékenységet. Az elektronikus eszközökkel töltött idő mennyisége befolyásolja az egészséges fejlődést. Nem tettem fel kérdésnek, de utólag belegondolva jó lett volna megtudni, hogy a szülők mennyit töltenek a képernyő előtt. Mivel a szülők a minták a gyerekek számára és lemásolják a cselekvéseiket, ez elől a digitális eszközök használata se kivétel. Amelyik szülő sok időt tölt kutyüzéssel, annak a gyermeke is igényli.

Másodjára a szülők iskolai végzettségére térnék ki, hogy az mennyire befolyásolja a média használat mennyiségét. Meglepettségemre majdnem fele kitöltő felsőfokú képesítéssel rendelkezik. Úgy gondoltam, hogy az alacsony iskolai végzettséggel rendelkező szülők gyermekei több időt töltenek a képernyő előtt, de a vizsgálatom rácsáfolt, hisz akik magasabb iskolát végeztek is ugyan úgy képernyő elé ülteti a gyermekét.

Kutatásom során rákérdeztem a szülőktől, hogy milyen hatással lehet a média a gyermekre nézve, függővé válhat-e. Nagy egyetértésben úgy gondolják, hogy függőséget okoz. Fontos odafigyelni a túl használatra, ha meg van szabva egy időkeret, hogy milyen tartalmakat nézhet, akkor gyermek is tudja, hogy mit enged a szülő. Kitöltők gyermekei valószínűleg nem válnak képernyő függővé, mivel korlátozással, szülői felügyelettel tekinthetik meg a tartalmakat.

Szülők legnagyobb részben akkor kínálják fel a média használatát, amikor házi munkát szeretnének végezni. Szülők kicsit elkényelmesedve elektromos „babysitternek” használják az eszközöket. Van, aki pihen, miközben gyermeke a digitális eszközzel foglalja el magát vagy éppen az online világban böngészik.

Összefoglalás

Szakedolgozatom témája az érzelmek szerveződése gyermekkorban, azon belül is a média és a család kapcsolatával, média hatásával foglalkoztam.

Dolgozatom első részében fogalmakat írtam le majd bevezettem, hogy mi jellemzi a 0-3 éves korosztály fejlődéslelektan általános jellemzőit és az érzelmek sajátosságait. Második részében a médiával kapcsolatban, mindent összegyűjtöttem több pontban. Kutatásomat kérdőív segítségével végeztem. Bölcsődés korú gyermekek szülei segítették az eredményes munkámat.

Meglehetősen jelen van napjainkban a digitalizáció, amellyel elég korán megismerkednek a gyerekek. Korszerű technológiák szórakozást, időtöltést és információt nyújtanak számunkra. Csak tudni kell egy határt húzni, hogy mennyit lehet, különben hamar függőséghez vezethet a használata. Bölcsődében nem érzik jól magukat, játéktevékenységek nem kötik le őket, kapcsolatteremtés is nehezebbé válik számukra, úgy adódhat, hogy agresszívan kezdenek el viselkedni. Túlzott média használat befolyásolja a gyermek fejlődését, figyelmét elvonja, elveszi az időt és az alkalmat a mozgásos tevékenységek elől. Feltétel, hogy egészségesen tudjon fejlődni a gyermek helyesen, kell táplálkoznia, pihennie, mozognia, hogy szervezete bioritmusának megfeleljen. Számos előnye is van, hogy ilyen különböző technikákkal vehetjük körbe magunkat. Saját példámat mondanám, hogy a testvérem hat éve már Londonban él és szerencsések vagyunk, hogy napi szinten, videó chaten tudjuk tartani a kapcsolatot.

Nagyon érdekelt a téma, számos szakirodalmat elolvastam és tájékozottnak vélem magam már ezen a területen. Megmondom őszintén sok új dolgot tudtam meg, nem gondoltam volna, hogy ennyi különböző hatást kiválthatnak a digitális eszközök. Kisgyermekes anyaként is jobban odafigyelek a média használatára. Kisgyermeknevelőként is tudom kamatoztatni a munkám során, mert a tapasztalat az és a szülők el is mondják, hogy miután haza mennek, a bölcsődéből délután megkapja a gyermek a tabletet és estig elfoglalja magát vele. Ha viselkedésében változást szoktam tapasztalni, ami a médiában láthatott vagy hatással lehetett rá mindig jelzem a szülő felé.

Kutatómunkám izgalmas volt, nagyon örültem, hogy pár nap alatt szép számú válasz érkezett vissza. Lehetne tovább folytatni ezt a kutatást még mélyebbre beleásni magunkat a médiahatásokba.

Felhasznált irodalmak

Bagdy Emőke: Családi szocializáció és személyiségzavarok, Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 2004.

Bagdy Emőke: A személyiség titkai: család, nevelés, önértékelés, Budapest: Kulcslyuk Kiadó, 2020.

Berta, J., Csabai K.: Szocializáció gyermek- és serdülőkorban. Elakadások, zavarok és kibontakozás. Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Kézirat, Budapest 2014.

Bimbó Zoltánné - Kissné dr. Zsámboki Réka- Szemelvények a kisgyermeknevelés köréből 2.Kaposvári Egyetem Pedagógiai Kar, Kaposvár, 2015.

Biztos Kezdet Kötetek II.: A koragyermekkorai fejlődés természete – fejlődési lépések és kihívások, Budapest 2011.

Cole, Michael- Cole, Sheila R.:Fejlesztéslélektan, 2. átdolgozott kiadás, Budapest: Osiris Kiadó, 2006.

David Buckingham: A gyermekkor halála után- Felnőni az elektromos média világában, Budapest: Helikon Kiadó, 2002.

Dr. Koncz I.- Dr. Nagy A.:A média pedagógiai és pszichológiai problémái, Szentendre: Fitt Image Kiválasztó Képző Kiadó Társaság, 2002.

Erdélyi Ildikó: A televízió a családban, Budapest, Tömegkommunikációs Kutatóközpont, 1988.

Farkas P. - Schreindorfer L.: Digitális eszközhasználati szokások vizsgálata bölcsődés gyermekek és családjaik körében, Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat 9. évf., 2. szám 354–377. (2021)

Frédéric Barbier-Catherine Bertho Lavenir: A média története, Budapest: Osiris Kiadó, 2004.

J. Rumpf: Hogyan bánjunk az agresszív gyerekekkel? Budapest, Akkord Kiadó, 2004.

Kocsóné J. és Kiss H.: „Digitális Honfoglalás” avagy 0–3 évesek a digitális világban, Gyermeknevelés Tudományos Folyóirat 2020/2. 8. évf., 2. szám 202–218. (2020)

Kósa Éva- Vajda Zsuzsanna: Szemben a képernyővel, Budapest, Eötvös József Könyvkiadó, 1998.

Molnár E. (2019). Elektronikus médiahasználat óvodáskorban. Alapismereti és Szakmódszertani Tanszék, Pedagógusképző Kar, Neumann János Egyetem.

Letöltés dátuma: 2023. 02. 08.

N. Kollár- Szabó: Pszichológia Pedagógusoknak, Budapest: Osiris Kiadó, 2004.

Sue Gerhardt: A szükséges szeretet, Budapest, Oriold és Társai Kiadó, 2009.

Szél É.: A csecsemő és a gyermek fejlődése: Budapest, Medicina Könyvkiadó, 1977.

Szokolszky Ágnes: Kutatómunka a pszichológiában: Metodológia, módszerek, gyakorlat, Budapest: Osiris Kiadó, 2004.

Vajda Zs. : A gyermek pszichológiai fejlődése, Budapest: Helikon Kiadó, 2004.

Vekerdy T. : Érzelmi Biztonság, Budapest: Kulcslyukkiadó, 2011.

Werner Anita: A tévé-kor gyermekei, Budapest: Nemzeti Tankönyvkiadó, 1998.

Internetes forrás:

World Health Organization: Ahhoz, hogy egészségesen nőjenek fel, a gyerekeknek kevesebbet kell ülniük és többet kell játszaniuk

[Ahhoz, hogy egészségesen nőjenek fel, a gyerekeknek kevesebbet kell ülniük és többet kell játszaniuk \(who.int\)](https://www.who.int)

Letöltés dátuma: 2023. 03.18.

Melléklet

Kérdőív

Tisztelt Kitöltő!

Élő-Simon Dorina vagyok, a MATE Kaposvári Campus Neveléstudományi Intézet végzős csecsemő-és kisgyermeknevelő hallgatója. Az alább található kérdőív kitöltésével nagymértékben hozzájárul a szakdolgozatom megírásához és a kutatás sikeréhez, mely a bölcsődés korú gyermekeket vizsgálom, hogy milyen érzelmi hatással van rájuk a digitális világ. A kérdőív abszolút mértékben önkéntes alapú és anonim. A kérdőív kitöltése 5 percet vesz igénybe. A kérdőív eredményeit bizalmasan kezelem és kizárólag a kutatásban fogom felhasználni összesítve. Köszönöm, hogy kitöltésével támogatja a munkámat!

1. Az Ön neme?.....
2. Az Ön életkora?.....
3. Gyermekeinek száma?.....
4. Gyermeke kora?
 - 12-18 hónapos
 - 18-24 hónapos
 - 24-30 hónapos
 - 30-36 hónapos
5. Legmagasabb iskolai végzettsége?
 - Legfeljebb 8 általános
 - Szakiskola, szakmunkásképző
 - Gimnázium
 - Szakközépiskola
 - Főiskola, egyetem, PhD, DLA
6. Milyen digitális elérhetőséggel rendelkezik a család?
 - okostelefon
 - TV
 - tablet
 - laptop
 - számítógép
 - egyéb:.....

7. Rendelkezik-e gyermeke saját elektronikus eszközzel? (tablet,telefon)
- igen
 - nem
8. Mikor jelent meg először a gyermek életében a digitális eszköz?
- 1 éves kora előtt
 - 12 hónaposan
 - 12-18 hónapos kor között
 - 18-24 hónapos kor között
 - 24 hónapos kor felett
 - nem használunk digitális eszközöket
9. Mi az Ön véleménye a gyermeke temperamentumáról?
- kíváncsiskodó
 - szeret középpontban lenni
 - túl érzékeny, sértődékeny
 - aktív
 - nyugtalan
 - türelmes, kitartó
10. Milyen a gyermek alap temperamentuma?
- Alvás-ébredés ciklus rendszeres, javarészt jókedvű, változásokat könnyedén veszi, szelídek a reakciói, alkalmazkodó képes
 - Nem szereti a szabályos rendszert, könnyen felizgul, érzékenyen reagál az ingerekre, gyorsan feldühödik
 - Alkalmazkodóképessége jó, de új helyzetekben időre van szüksége. Reakciója szelíd
11. Saját magát mennyire tartja türelmesnek/ nyitottnak?
- annak tartom magam
 - részben tartom magam annak
 - nem tartom magam annak
12. Milyen gyakran használják a digitális eszközöket és mennyi időt töltenek a képernyő előtt?
- naponta 30-60 perc

- naponta 1 óránál többet
- heti 3-4 alkalommal
- egyéb:.....

13. Tudatosan használják-e a digitális eszközöket?

- igen
- nem

14. Milyen tartalmakat nézhet gyermeke?

- mesefilmek
- felnőtteknek szóló filmek
- természetfilm
- idegen nyelvű mese
- oktató jellegű tartalmak
- egyéb:.....

15. Melyik mesét nézi szívesen gyermeke?

- Bogyó és Babóca
- Bing
- Peppa malac
- A mancs őrjárat
- Sam, a tűzoltó
- egyéb:.....

16. Ön szerint milyen hatással lehet a média a gyermekre? Több válaszlehetőséget is megjelölhet!

- függőséget okoz
- ismeretekre tesz szert
- szókincsbővítés
- agresszív, szorongásos tüneteket mutat
- segítheti, ösztönözheti az idegen nyelv tanulásában
- egyéb:.....

17. Milyen érzelmi megnyilvánulást tapasztal a média hatására?

- médiában látottak befolyásolják a hangulatát(vidámabb lesz)
- elutasító
- ingerlékeny

- türelmetlen
- nincs rá hatással
- egyéb:.....

18. Ha megnyilvánul, akkor hogyan?

- pozitív reakció:.....
- negatív reakció:.....

19. Milyen gyakorisággal fordulnak ezek elő?

- minden alkalommal
- néha
- egyéb:.....

20. Lehetséges-e a gyermek életében keretet szabni a média tartalmaknak egy bizonyos életkor előtt? Ha igen akkor hogyan?

- igen
- nem

21. Ha igent válaszolt akkor hogyan?.....

22. Hogyan tudja kontrollálni az eszköz használatot?

- rászól
- időkorlátot szab
- kisgyermekkel együtt nézik a tartalmakat
- egyéb:.....

23. Melyik napszakban szokott digitális tartalmakat nézni gyermeke?

- reggel
- délelőtt
- délután
- este

24. Bekapcsolt digitális eszközök közelében szívesen játszik-e gyermeke?

- igen
- nem

25. Szokott-e gyermekének könyvből mesélni?

- naponta
- hetente 2-3 alkalommal
- ritkán

26. Ha a médián kívül más elfoglaltságot kínál fel (játék) a gyermeke számára az milyen viselkedést vált ki belőle?

- elfogadja
- dacoskodik
- elutasító
- ingerlékeny lesz
- egyéb:.....

27. Milyen más önálló tevékenységei vannak gyermekének?

- kockából épít
- babázik
- könyv nézegetés
- rajzolás, festés, gyurmázás
- autózik
- egyéb:.....

28. Mit szokott leggyakrabban csinálni Ön, miközben gyermeke digitális eszközzel foglalja el magát?

- Gyermezem nem használ digitális eszközt
- Dolgozom
- Házi munkát végzek
- Pihenek
- Interneten böngészek
- Újságot/ könyvet olvasok
- Egyéb:.....

29. Mire használja a digitális eszközöket a gyermeke jelenlétében?

- nem használja
- kommunikálásra (chat,telefon)
- online munka
- fotó készítés
- közösségi platformok használata
- filmnézés, zenehallgatás
- egyéb:.....